

سالنامه

٢٠٢٠

سيپري
تسليحات، خلع سلاح
و امنيت بين المللي

خلاصه

پژوهشکده بین‌المللی صلح استکهلم

سیبری یک موسسه بین‌المللی مستقل است که به پژوهش درباره‌ی درگیری، تسلیحات، کنترل تسلیحات و خلع سلاح اختصاص داده شده است. سیبری که در ۱۹۶۶ تأسیس شد، داده‌ها، تحلیل‌ها و پیشنهادهایی را بر اساس منابع آزاد به سیاستگذاران، پژوهشگران، رسانه‌ها و عموم علاقه‌مندان ارائه می‌دهد.

سالنامه سیبری

سالنامه سیبری ۲۰۲۰ ترکیبی از داده‌های اصلی را در زمینه‌هایی مانند هزینه‌های نظامی جهان، انتقال بین‌المللی اسلحه، تولید اسلحه، نیروهای هسته‌ای، درگیری‌های مسلحانه و عملیات صلح چندجانبه همراه با جدیدترین تحلیل‌های جنبه‌های مهم کنترل تسلیحات، صلح و امنیت بین‌المللی ارائه می‌کند.

این جزوه مطالب سالنامه سیبری ۲۰۲۰ را خلاصه می‌کند، و نمونه‌هایی از داده‌ها و تحلیل‌های موجود در آن را ارائه می‌دهد.

فهرست مطالب

۱. مقدمه: ثبات بین‌المللی و امنیت انسانی در ۲۰۱۹
- بخش اول. درگیری مسلحانه و مدیریت درگیری، ۲۰۱۹
۲. تحولات جهانی در درگیری‌های مسلحانه و فرایندهای صلح و عملیات صلح
۳. درگیری‌های مسلحانه و فرایندهای صلح در قاره آمریکا
۴. درگیری‌های مسلحانه و فرایندهای صلح در آسیا و اقیانوسیه
۵. درگیری‌های مسلحانه و فرایندهای صلح در اروپا
۶. درگیری‌های مسلحانه و فرایندهای صلح در خاورمیانه و شمال آفریقا
۷. درگیری‌های مسلحانه و فرایندهای صلح در آفریقای جنوب صحرا
- بخش دوم. هزینه‌های نظامی و تسلیحات، ۲۰۱۹
۸. هزینه نظامی
۹. انتقال بین‌المللی اسلحه و تحولات تولید اسلحه
۱۰. نیروهای هسته‌ای جهان
- بخش سوم. عدم گسترش، کنترل تسلیحات و خلع سلاح، ۲۰۱۹
۱۱. خلع سلاح هسته‌ای، کنترل تسلیحات و عدم گسترش سلاح‌های هسته‌ای
۱۲. تهدیدهای امنیتی شیمیایی و بیولوژیک
۱۳. کنترل تسلیحات متعارف و فناوری‌های سلاح‌های نوین
۱۴. کنترل‌های تجارت اسلحه و کاربرد دوگانه
- پیوست‌ها

این پنجاه و یکمین سالنامه سبیری شواهدی را از بدتر شدن کنونی شرایط ثبات بین‌المللی ارائه می‌دهد. این روند، در افزایش همیشگی هزینه‌های نظامی و ارزش برآورد شده‌ی انتقال جهانی تسلیحات، بحران پدیدار شده‌ی کنترل تسلیحات که اکنون ماندگار شده، و ژئوپلیتیک جهانی به طور فزاینده‌ای زهر آگین و رقابت‌های منطقه‌ای منعکس شده است. افزون بر این، شمار زیادی درگیری‌های مسلحانه در سرتاسر جهان، با نشانه‌های کمی از توافق‌های مذاکره شده در آینده‌ی نزدیک، همواره ادامه دارد.

لحظه‌های سرنوشت‌ساز

رویدادهای ۲۰۱۹ شامل کشمکش‌های خطرناک بین قدرت‌های بزرگ در خاورمیانه و جنوب آسیا بود. حملات موشکی، حملات نیابتی و چالش‌هایی برای آزادی کشتی‌رانی در خلیج فارس در اواسط ۲۰۱۹، احتمال جنگ ایران را با عربستان سعودی و قدرت‌های منطقه‌ای دیگر و به طور بالقوه با ایالات متحده آمریکا افزایش داده است. در ضمن، زدوخوردهای مسلحانه بین دو کشور هسته‌ای هند و پاکستان بر سر کشمیر اوج گرفت. در هر دو مورد، اوضاع سرانجام آرام شد، اما نه به عنوان نتیجه‌ی مدیریت مرسوم بحران.

کنترل اسلحه

در ۲۰۱۹، هیچ دستاورد و پس‌روی بیشتری در کنترل تسلیحات هسته‌ای وجود نداشت. ایالات متحده آمریکا از معاهده ۱۹۸۷ در زمینه نابودی موشک‌های میان‌برد و کوتاه‌برد (معاهده آی‌ان‌اف) خارج شد، و روسیه به طور رسمی تعهدهای خود را در این زمینه به تعلیق درآورد. نبود اطمینان در مورد این‌که آیا معاهده ۲۰۱۰ دوجانبه‌ی روسیه-آمریکا در باره‌ی اقدامات برای کاهش و محدودسازی بیشتر سلاح‌های تهاجمی استراتژیک (استراتژیک جدید) فراتر از تاریخ انقضای فعلی فوریه ۲۰۲۱ تمدید خواهد شد، ادامه داشت. افزون بر این، گفتگوهای خلع سلاح بین جمهوری دموکراتیک خلق کره (کره شمالی) و ایالات متحده آمریکا در ۲۰۱۹ با گذشت زمان فروپاشید، و توافق هسته‌ای ایران (برنامه جامع اقدام مشترک ۲۰۱۵) در پایان سال تا حد زیادی ناکارآمد شد.

بحران اقلیمی

در ۲۰۱۹، نشانه‌های مطلوبی وجود داشت که افکار به سوی حمایت از اقدام جدی برای حل بحران آب و هوا در حال حرکت است. با این حال، یک فاصله زمانی زیادی بین عمل و تأثیر وجود خواهد داشت، و نیز لازم است که با پیامدهای تغییرات آب و هوایی سازگار شد و انعطاف‌پذیری ایجاد کرد. افزون بر این، اکنون آشکار است که تأثیر تغییرات آب و هوایی اغلب باید در هنگام صلح‌سازی در مناطق جنگ‌زده مورد توجه قرار گیرد. هنوز زمان آماده شدن برای چالش‌های امنیتی آینده مرتبط با اقلیم وجود دارد؛ رمز موفقیت افزایش همکاری‌های بین‌المللی است.

همکاری‌های بین‌المللی

نیاز به همکاری در زمینه‌ی تغییر اقلیم با نیاز همسان برای همکاری در مورد سایر چالش‌های مهم روزگار ما همگونی دارد. میزانی که سیاست بین‌المللی با تنش‌ها و اختلاف‌نظرها به ویژه در بین سه قدرت بزرگ—چین، روسیه و ایالات متحده آمریکا—شناخته می‌شود، دلیلی جدی برای نگرانی است. با این وجود، حتی دولت‌هایی که از دیپلماسی ابراز انزجار می‌کنند، چشم‌پوشی کردن از رهیافت‌های مشترک برای مشکلات مشترک را نزدیک به ناممکن می‌یابند. شیوع ویروس بیماری کرونا ۲۰۱۹، (کووید-۱۹) این پیام را بزرگنمایی می‌کند که سایر چالش‌های جهانی امروز نیز نیاز به همکاری برای امنیت انسانی و ثبات بین‌المللی دارند. ●

۲. تحولات جهانی در درگیری‌های مسلحانه، فرآیندهای صلح و عملیات صلح

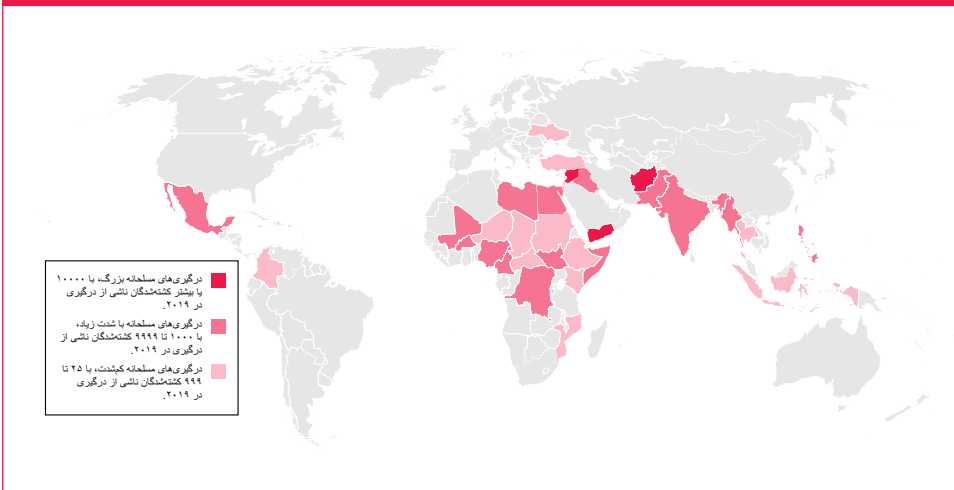
اسرائیل و گروه‌های فلسطینی و بین ترکیه و گروه‌های کرد) رخ داد. هر سه درگیری مسلحانه بزرگ و بیشتر درگیری‌های مسلحانه‌ای با شدت زیاد بین‌المللی شده بودند.

پیامدهای درگیری مسلحانه

کاهش شدت چندین درگیری مسلحانه در ۲۰۱۹، با تداوم سیر نزولی کنونی آغاز شده از ۲۰۱۴، کاهش تلفشدهی ناشی از درگیری‌ها را در پی داشت. در اوایل ۲۰۱۹، شمار آوارگان اجباری در سراسر جهان ۷۰/۸ میلیون نفر (شامل بیش از ۲۵/۹ میلیون پناهنده) بود. بحران‌های بلندمدت آوارگی در افغانستان، جمهوری آفریقای مرکزی، جمهوری دموکراتیک کنگو، میانمار، سومالی، سودان جنوبی، سوریه، ونزوئلا و یمن، و نیز در منطقه ساحل ادامه یافت. در ۲۰۱۹، به طور تقریبی ۳۰ میلیون نفر در پنج کشور (افغانستان، جمهوری آفریقای مرکزی، هائیتی، سومالی و سودان جنوبی) و دو منطقه (حوضه دریاچه چاد و ساحل مرکزی) به کمک‌های فوری خوراکی، تغذیه‌ای و معیشتی نیاز داشتند.

درگیری‌های مسلحانه فعال دست‌کم در ۳۲ کشور در ۲۰۱۹ روی داده است: ۲ درگیری در قاره آمریکا، ۷ در آسیا و اقیانوسیه، ۱ در اروپا، ۷ در خاورمیانه و شمال آفریقا و ۱۵ درگیری در جنوب صحرای آفریقا. مشابه سال‌های پیشین، بیشتر آنها در داخل یک کشور واحد (درون کشوری)، بین نیروهای دولتی و یک یا چند گروه مسلح غیردولتی به وقوع پیوست. سه درگیری مسلحانه بزرگ (با بیش از سالانه ۱۰۰۰۰ مرگ و میر مرتبط با درگیری) وجود داشت: افغانستان، یمن و سوریه. پانزده تا درگیری مسلحانه با شدت زیاد (با ۱۰۰۰ تا ۹۹۹۹ مرگ و میر مرتبط با درگیری) بودند: مکزیک، نیجریه، سومالی، جمهوری دموکراتیک کنگو، عراق، بورکینافاسو، لیبی، مالی، سودان جنوبی، فیلیپین، هندوستان، میانمار، کامرون، پاکستان و مصر. بقیه درگیری‌های مسلحانه کم‌شدت (با ۲۵ تا ۹۹۹ مرگ و میر مرتبط با درگیری) بودند. تنها یک درگیری مسلحانه بین کشورها (زدو خورد مرزی بین هندوستان و پاکستان) و دو تا نیز بین نیروهای دولتی و گروه‌های مسلحی که آرزوی دولت شدن در سر داشتند (بین

درگیری‌های مسلحانه در ۲۰۱۹

یادداشت: مرزهای مورد بهربرداری قرار گرفته در این نقشه دلالت بر تأیید یا پذیرش سبیری ندارد.

برآورد کشته‌شدگان مربوط به درگیری

پنج درگیری مسلحانه با بالاترین برآورد کشته‌شده در ۲۰۱۹، در افغانستان، یمن، سوریه، مکزیک و نجریه بود. با جمع کل به طور تقریبی ۹۸۰۰۰ نفر جان‌باخته، این درگیری‌ها حدود ۷۸ درصد از کل کشته‌شدگان مربوط به درگیری را در ۲۰۱۹ به خود اختصاص دادند.

توافق‌نامه‌های صلح

از ۲۱ توافق‌نامه صلح جدید در ۲۰۱۹، ۱۰ تا مربوط به توافق‌نامه‌های محلی و ۱۱ تا مربوط به توافق‌نامه‌های ملی بود، گرچه بیشتر موارد آخری توافق‌های تمدید یا اجرا بودند. دو توافق‌نامه صلح ملی اساسی در آفریقای جنوب صحرا به امضا رسید: در جمهوری آفریقای مرکزی و موزامبیک. جابه‌جایی‌های به طور نسبی مسالمت‌آمیز قدرت در اتیوپی (در ۲۰۱۸) و سودان (در ۲۰۱۹) و اجرای توافق‌نامه صلح ۲۰۱۸ در سودان جنوبی منجر به کاهش چشمگیر خشونت مسلحانه در این سه کشور در ۲۰۱۹ شد. فرایندهای صلح در دو تا از بلندمدت‌ترین و پیچیده‌ترین درگیری‌های مسلحانه در ۲۰۱۹ دست‌آوردهای سردرگمی داشت: در افغانستان گفتگوهای صلح طالبان - ایالات متحده آمریکا پیش از این‌که در نوامبر ۲۰۱۹ از سر گرفته شود، فروپاشید؛ و در یمن توافق‌نامه ۲۰۱۸ استکهلم با توافق صلح جدیدی، توافق‌نامه نوامبر ۲۰۱۹ ریاض تقویت شد.

روندها در عملیات صلح چندجانبه

۶۱ عملیات صلح چندجانبه فعال در ۲۰۱۹ وجود داشت؛ یکی بیش از سال پیشین. دو عملیات در ۲۰۱۹ به پایان رسید: حضور موقت بین‌المللی در هیرون و مأموریت پشتیبانی برای عدالت سازمان ملل در هائیتی (مینوجاستاچ). سه عملیات در ۲۰۱۹ آغاز شد: دفتر یکپارچه سازمان ملل در هائیتی، که جانشین (مینوجاستاچ) شد، مأموریت سازمان ملل برای حمایت از توافق‌نامه جدید در یمن و مأموریت کمک مرزی یکپارچه اتحادیه اروپا (ئی‌یو) در لیبی که پس از لازم‌الاجرا شدن وظیفه جدیدش، واجد شرایط عملیات صلح چندجانبه می‌شود.

با وجود این افزایش اندک در شمار عملیات صلح چندجانبه، در طی ۲۰۱۹ شمار پرسنل مستقر شده در آنها ۴/۸ درصد کاهش یافت، از ۱۴۴۷۹۱ نفر در ۳۱ دسامبر ۲۰۱۸ به ۱۳۷۷۸۱ نفر در ۳۱ دسامبر ۲۰۱۹. این کاهش به طور عمده برآمده از عملیات صلح اجرا شده از سوی سازمان ملل متحد و در وهله اول کاهش نیروها در کشورهای آفریقای جنوب صحرا بود. با وجود این، سازمان ملل متحد با مسئولیت برای بیش از یک سوم کل عملیات صلح چندجانبه و به طور تقریبی دو سوم کل پرسنل مستقر شده در آنها، نهاد پیشتاز در این زمینه باقی مانده است. با وجود کاهش نیرو، مأموریت اتحادیه آفریقا در سوماتری بزرگترین عملیات صلح چندجانبه در ۲۰۱۹ باقی ماند. سه کشور برتر کمک‌کننده به نیروی نظامی مشابه ۲۰۱۸ بود، اتیوپی پیشتاز و ایالات متحده آمریکا و اوگاندا پس از آن قرار دارند. دو کشور آخری رتبه بالای خود را به طور عمده به کمک آنها به عملیات غیرسازمان ملل می‌بندند. در ۲۰۱۹، میزان مرگ و میر خصومت‌آمیز سالانه در عملیات صلح سازمان ملل نسبت به سال پیش به طور نسبی ثابت باقی ماند. نکته این است که تمام کشته‌شدگان خصومت‌آمیز به جز یک مورد در بین پرسنل اونفورمپوش سازمان ملل در مأموریت پابرجائی چندبعدی یکپارچه سازمان ملل در مالی ثبت شده بود. ●

در ۲۰۱۹، درگیری‌های مسلحانه غیربین‌المللی، به طوری که در حقوق بین‌المللی بشر دوستانه تعریف شده است، در دو کشور قاره آمریکا نمایان شد: کلمبیا و مکزیک. فراتر از تعاریف دقیق حقوق بین‌المللی بشر دوستانه، این کشورها و سایر کشورهای منطقه در ۲۰۱۹ تحت تأثیر انواع مختلف خشونت مسلحانه قرار گرفتند.

کلمبیا

اجرای توافق‌نامه ۲۰۱۶ صلح کلمبیا با نیروهای مسلح انقلابی کلمبیا - ارتش مردمی (فارک) در طی ۲۰۱۹ پایدار بود. هم‌زمان، دولت کلمبیا در چندین درگیری مسلحانه غیربین‌المللی با گروه‌های مسلح غیردولتی غیرامضاکننده گرفتار بود، در حالی که درگیری‌های دیگری نیز بین این گروه‌ها وجود داشت. از هم‌گسیختگی گروه‌های مسلح پابرجایی صلح شکننده‌ای را که از زمان تصویب توافق‌نامه صلح برقرار شده است، در معرض تهدید قرار می‌دهد.

مکزیک

در مکزیک، که در ۲۰۱۹ بیشترین شمار آدم‌کشی در یک قرن را دارا بود، درگیری مسلحانه غیربین‌المللی بین دولت و سازمان تبهکار کارتل نسل جدید جالیسکو (سی‌ج‌ان‌جی) پدیدار شده است. بر اثر سطح خشونت مسلحانه بین نیروهای دولتی و (سی‌ج‌ان‌جی) و ساختار سازمان یافته آن، در اوایل ۲۰۱۹ درگیری مسلحانه‌ی غیربین‌المللی بین دولت مکزیک و (سی‌ج‌ان‌جی) به حد تعیین‌شده رسید.

عملیات صلح

چهار عملیات صلح چندجانبه در قاره آمریکا در ۲۰۱۹ فعال بود: دفتر یکپارچه جدید سازمان ملل در هائیتی؛ مأموریت پشتیبانی برای عدالت سازمان ملل در هائیتی؛ مأموریت راستی‌آزمایی سازمان ملل در کلمبیا؛ و مأموریت سازمان کشورهای آمریکایی (آ.ا.اس) برای پشتیبانی از روند صلح در کلمبیا. افزون بر این، (آ.ا.اس) کمیسیونی ویژه در مورد نیکارگوئه برپا کرد. در ضمن، «مأموریت (آ.ا.اس) برای پشتیبانی از نبرد با فساد و بخشودگی از مجازات در هندوراس» در رسیدن به توافق با دولت هندوراس برای تمدید مأموریت خود شکست خورد.

خشونت جنایی

بر اساس گزارش دفتر مبارزه با مواد مخدر و جرم سازمان ملل متحد، مرگ و میر جهانی بر اثر فعالیت‌های جنایی از کل موارد ناشی از درگیری‌ها و تروریسم بسیار بیشتر بود. بنا به سنجه آدم‌کشی که در آن جرایم سازمان‌یافته نقش برجسته‌ای دارد، قاره آمریکا در ۲۰۱۹ خشونت‌آمیزترین منطقه جهان باقی ماند.

ناآرامی‌های سیاسی

۲۰۱۹، همچنین با ناآرامی‌های سیاسی مشخص شد که در آنها موج تظاهرات مردمی در سرتاسر کشورهای بسیاری در منطقه به سرعت به حرکت درآمد. هر چند که این اعتراض‌ها بنابر مسائل یا رویدادهای مختلفی آغاز می‌شدند، به کرات علل زمینه‌ای مشابهی داشتند، از جمله فشارهای اقتصادی ناشی از نرخ‌های کند رشد اقتصادی از ۲۰۱۵، سطح همواره زیاد نابرابری، نارضایتی از عملکرد نهادها و فرآیندهای دموکراتیک، و مشکلات پایدار فساد و سوءاستفاده از قدرت از سوی نخبگان سیاسی و اقتصادی. ●

۴. درگیری‌های مسلحانه و فرآیندهای صلح در آسیا و اقیانوسیه

هفت کشور در آسیا و اقیانوسیه درگیری‌های مسلحانه فعال را در ۲۰۱۹ تجربه کردند. سه تا در آسیای جنوبی وجود داشت: افغانستان (جنگ داخلی بین‌المللی شده بزرگ)، هندوستان (درگیری‌های مرزی بین‌کشوری با شدت زیاد و مسلحانه فراموشی) و پاکستان (درگیری‌های مرزی بین‌کشوری با شدت زیاد و مسلحانه فراموشی). چهارتای دیگر در آسیای جنوب شرقی بودند: اندونزی (درگیری مسلحانه فراموشی کم‌شدت)، میانمار (درگیری مسلحانه فراموشی با شدت زیاد)، فیلیپین (درگیری مسلحانه فراموشی با شدت زیاد) و تایلند (درگیری مسلحانه فراموشی کم‌شدت).

دو روند پدیدار شده در ۲۰۱۹ همچنان جای نگرانی داشتند: (الف) خشونت فزاینده مربوط به سیاست هویت، متکی به قطب‌بندی قومی یا مذهبی یا هر دو؛ و (ب) افزایش گروه‌های جهادی خشن فراملی. برخی از سازمان‌یافته‌ترین این گروه‌ها در آسیای جنوب شرقی به ویژه در اندونزی، مالزی و فیلیپین فعال هستند.

افغانستان و کره شمالی

دو روند صلح در ۲۰۱۹ رو به زوال گذاشت: در شبه جزیره کره، گفتگوهای کره شمالی و ایالات متحده آمریکا به تاخیر افتاد؛ و فروپاشی گفتگوهای صلح طالبان-ایالات متحده آمریکا در سپتامبر ۲۰۱۹ به بدبینی تجدیدشده نسبت به چشم‌انداز پایان یافتن جنگ بلندمدت در افغانستان منجر شد (با وجود از سرگیری مذاکرات در نوامبر ۲۰۱۹). با حدود ۴۲۰۰۰ جان‌باخته در ۲۰۱۹، جنگ در افغانستان مرگبارترین درگیری مسلحانه در جهان بود. افزایش حمله‌های انتحاری و دستگاه منفجرشونده دست‌ساز توسط گروه‌های ضدولتی به ویژه طالبان، و گسترش حملات هوایی ایالات متحده آمریکا به افزایش تلفات غیرنظامیان کمک کرد.

زادخوردگی مسلحانه بین دو کشور دارای سلاح‌های هسته‌ای: هندوستان و پاکستان

حمله‌ی انتحاری فوریه ۲۰۱۹ از سوی یک گروه سنیزه‌جوی مستقر در پاکستان در کشمیر بخش ادارشده‌ی هندوستان—مرگبارترین حمله در کشمیر طی بیش از سه دهه—به اوج‌گیری شدید اما کوتاه درگیری بین هندوستان و پاکستان دامن زد، و هر دوی آنها سلاح‌های هسته‌ای دارند. گرچه بحران فوری فروکش کرد، اما تنش‌ها در طول سال ادامه داشت؛ همچنان که هندوستان بیان کرد که این رخداد به سیاست خویش‌ننداری راهبردی ضمنی این کشور پایان داده است، و تلافی برای هر حمله‌ای که تصور می‌شود به پاکستان مرتبط است، اینک «وضعیت جدید عادی» است.

میانمار

روند صلح در حال جریان در میانمار، در برابر پس‌زمینه خشونت رو به افزایش به ویژه در ایالت راخین، در طی ۲۰۱۹ پیشرفت کوچکی کرد. بازگشت داوطلبانه نزدیک به یک میلیون روهینگایی به میانمار که به اجبار در ۲۰۱۷ آواره شدند، تا پایان سال کمتر محتمل به نظر می‌رسید، گرچه شرایط بشر دوستانه در اردوگاه‌های پناهندگان در بنگلادش رو به وخامت بیشتر گذاشت. با وجود تلاش‌های قانونی در حال رسیدگی در دیوان کیفری بین‌المللی و دیوان بین‌المللی دادگستری، پاسخ‌گویی و عدالت در مورد ادعای ارتکاب جنایات علیه مردم روهینگیا و سایر اقلیت‌های قومی در میانمار همچنان دست‌نیافتنی بود. ●

یک درگیری مسلحانه در ۲۰۱۹ در اروپا در جریان بود: درگیری مسلحانه فروملی، بین‌المللی‌شدهی کم‌شدت در اوکراین بین نیروهای دولت اوکراین و جدایی‌طلبان حمایت‌شده از سوی روسیه. از آوریل ۲۰۱۴ این درگیری مسلحانه منجر به حدود ۱۳۰۰۰ مرگ و میر (دست‌کم ۳۳۳۰ غیرنظامی و به طور تقریبی ۹۶۷۰ رزمنده) شده است. با این حال، از ۲۰۱۸، مرگ‌های مربوط به جنگ بسیار کمتر از سال‌های پیشین است. در ۲۰۱۹، ۴۰۵ کشته‌ی برآورد شده‌ی مربوط به جنگ وجود داشت، کاهش نسبت به ۸۸۶ نفر جان‌باخته در ۲۰۱۸.

تحولات نویدبخش در اوکراین

تغییرات سیاسی در اوکراین طی ۲۰۱۹ و به ویژه پیروزی ریاست جمهوری ولدیمیر زلنسکی، و پذیرش به اصطلاح فرمول اشناین‌مایر برای فیصله دادن به اختلاف از سوی وی، فرصتی جدید برای مذاکرات بیشتر بوجود آورد. در زمره‌ی دیگر موارد، این فرمول شامل برگزاری انتخابات محلی در نواحی زیر نظارت تجزیه‌طلبان در شرق اوکراین است، که می‌تواند منجر به اجرای وضعیت خودگردانی ویژه برای این قلمروها شود.

در دسامبر ۲۰۱۹، در نخستین نشست هیات نرم‌اندی پس از بیش از سه سال، رهبران فرانسه، آلمان، روسیه و اوکراین فرمول اشناین‌مایر را تأیید کردند، و توافق کردند که آتش‌بس «کامل و جامعی» را تا پایان سال اجرا کنند و گفتگوهای بیشتری در نیمه نخست ۲۰۲۰ برگزار کنند. با وجود این گشایش جدید نویدبخش، اختلاف‌های اساسی در بین طرفین در مورد ماهیت درگیری و دخالت آنها در آن، و نیز در مورد ترتیب‌دهی و اجرای این فرمول باقی ماند.

نگرانی‌های امنیتی در حال پیشرفت

اگرچه بیشتر اروپا برای حدود دو دهه آرام به نظر رسیده است، اما تنش‌های مختلفی پابرجا مانده است، از جمله: الف) تنش‌های ماندگار بین روسیه و بخش‌های بزرگی از بقیه اروپا؛ ب) درگیری‌های دیرپا که هنوز فیصله پیدا نکرده‌اند— به ویژه در فضای پسا شوروی، بالکان غربی و قبرس؛ و ج) پاسخ امنیتی به مشکلات جناح جنوبی اروپا، که دخالت چندین کشور اروپایی در درگیری‌های مسلحانه در افغانستان، خاورمیانه و شمال آفریقا، و آفریقای جنوب صحرا را در بر می‌گیرد. به طور مثال، سازش سیاسی درگیری در قبرس در ۲۰۱۹ دست‌نیافتنی باقی ماند؛ و اکتشاف‌های نفت و گاز، اختلاف‌های مرزی دریایی و رقابت‌های منطقه‌ای قدرت به تنش‌ها افزود.

۱۸ عملیات صلح چندجانبه در اروپا در ۲۰۱۹ در جریان بود که همه آنها در سال پیش فعال بوده‌اند.

مهاجرت نامنظم و تروریسم

دو مساله‌ای که در سال‌های اخیر در خط مقدم اندیشه‌های امنیتی اروپا بوده‌اند—مهاجرت‌های نامنظم و تروریسم— هر دو ارتباط مستحکمی با تحولات در جنوب دارند. اتحادیه اروپا (نیو) جلودار مدیریت مهاجرت‌های نامنظم به اروپا بوده است؛ و این مساله‌ای است که عامل مهمی در تعامل اتحادیه اروپا با لیبی و ترکیه بوده است.

تروریسم در ۲۰۱۹، به ایجاد تهدیدی مهم برای امنیت در اروپا ادامه داد، اگرچه گزارش‌های روند نشان داد که خطرپذیری رو به کاهش است. شیوه برخورد با جنگجویان خارجی در حال بازگشت یکی از اصلی‌ترین چالش‌های ضدتروریسم اروپا باقی ماند. ●

درگیری پیچیده اسرائیلی‌ها و فلسطینیان در ۲۰۱۹ ادامه داشت، و بی‌ثباتی رو به افزایش در بلندی‌های جولان و کرانه باختری به تنش‌ها در غزه افزود. گرچه ایالات متحده آمریکا از بخش اقتصادی برنامه‌ی صلح اسرائیلی-فلسطینی پیشنهادی خود در نیمه‌ی ۲۰۱۹ رونمایی کرد، اما تا پایان سال به نظر می‌رسید که هیچ پیشرفتی در حل و فصل درگیری بنیادی وجود نداشته باشد.

لیبی

در لیبی، درگیری‌ها بین دو دولت رقیب در ۲۰۱۹ اوج گرفت. در ضمن، بین‌المللی‌شدن عمیق‌تر درگیری بین مصر، روسیه، عربستان سعودی و امارات متحده عربی از یک سو، و قطر و ترکیه از سوی دیگر دیده شد.

یمن

بحران انسانی در یمن بدترین در جهان در ۲۰۱۹ باقی ماند. با این که گام‌های اولیه برای اجرای توافق‌نامه دسامبر ۲۰۱۸ استکهلم برداشته شدند، در جنوب نابسامان یمن، جنگ شدت گرفت و رقابت در ائتلاف ضدحوثی‌ها در خطر تشدید شدن به جنگ داخلی تمام عیار در درون یک جنگ داخلی بود، تا این که یک قرارداد صلح در ریاض در نوامبر ۲۰۱۹ منعقد شد. توافق‌نامه‌های استکهلم و ریاض راهی بالقوه به سوی حل و فصل سیاسی جنگ داخلی یمن را فراهم می‌کنند، اما چالش‌های بسیاری با تداوم جنگ بین-ائتلافی و درون ائتلافی باقی است. ●

هفت کشور با درگیری‌های مسلحانه فعال در خاورمیانه و شمال آفریقا در ۲۰۱۹ (مشابه ۲۰۱۸) وجود داشت: مصر (درگیری مسلحانه فراملی با شدت زیاد)، عراق (جنگ داخلی بین‌المللی‌شده)، اسرائیل (درگیری مسلحانه برون‌مرزی کم‌شدت)، لیبی (جنگ داخلی بین‌المللی‌شده)، سوریه (جنگ داخلی بین‌المللی‌شده بزرگ)، ترکیه (درگیری مسلحانه فراملی و برون‌مرزی کم‌شدت)، و یمن (جنگ داخلی بین‌المللی‌شده بزرگ). تمام درگیری‌های مسلحانه به جز مورد لیبی نسبت به ۲۰۱۸ تلفات کمتری داشتند. بسیاری از این درگیری‌ها که منجر به مرگ صدها هزار نفر و آوارگی میلیون‌ها نفر دیگر شده است، به هم مرتبط بودند و قدرت‌های منطقه‌ای و بین‌المللی، و نیز کنشگران غیردولتی زیادی را گرفتار کردند. چندین بار در طی ۲۰۱۹، تنش بین ایران و ایالات متحده آمریکا (و همپیمانانش در خلیج فارس) در معرض اوج‌گیری به یک درگیری نظامی بین‌کشوری جدی‌تر قرار گرفت. اعتراض‌های گسترده ضددولتی در الجزایر، مصر، ایران، عراق، اردن، لبنان، مراکش، قلمروهای فلسطینی و تونس رخ داد.

درگیری‌های مسلحانه پیچیده و پیوسته در عراق، سوریه و ترکیه

پس از عقب‌نشینی اعلام‌شده‌ی آمریکا، ترکیه به عملیات نظامی خود در شمال عراق ادامه داد و حمله جدیدی را به شمال سوریه پیش برد. روسیه و ترکیه پس از آن «منطقه‌ای امن» در شمال شرقی سوریه در اکتبر ۲۰۱۹ ایجاد کردند، در حالی که دولت سوریه تسلط خود را بر بیشتر کشور تحکیم کرد و به دستاوردهای راهبردی بیشتری دست یافت. عراق کشوری آسیب‌پذیر و تا حد زیادی در وضعیت پسادرگیری باقی ماند— هر چند داده‌های در دسترس حاکی از آن است که تلفات مربوط به جنگ در سطح درگیری مسلحانه‌ی با شدت زیاد— با نهادهای ضعیف و اعتراض‌های فرآینده است.

۷. درگیری‌های مسلحانه و فرآیندهای صلح در آفریقای جنوب صحرا

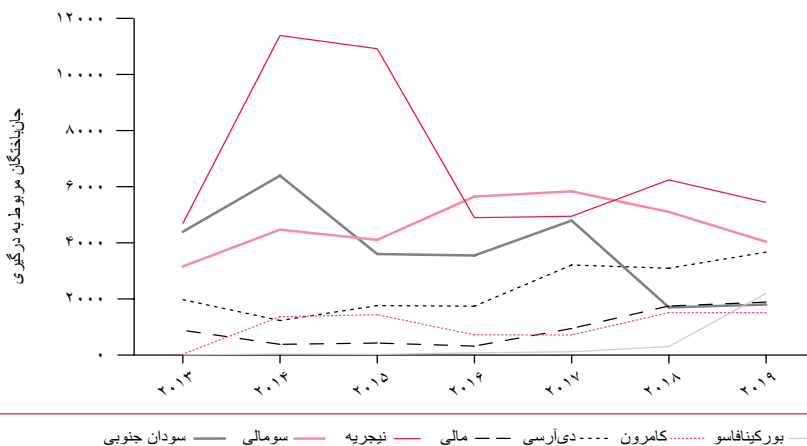
دولت، فساد، ارائه ناکارای خدمات اساسی، رقابت بر سر منابع طبیعی، نابرابری و احساس به حاشیه‌رانده شدن داشتند. دو مسأله‌ی متقاطع دیگر همچنان به شکل‌دهی به امنیت منطقه‌ای ادامه دادند: بین‌المللی شدن در حال پیشرفت فعالیت‌های ضدتروریسم، و تأثیر فزاینده تغییرات آب و هوا—مثل کمبود آب چالشی به ویژه جدی.

عملیات صلح

در ۲۰۱۹، ۲۰ عملیات صلح چندجانبه (دو تا کمتر از ۲۰۱۸) در آفریقای جنوب صحرا در جریان بود، شامل چندین عملیات گسترده در کشورهایی مانند جمهوری آفریقای مرکزی، جمهوری دموکراتیک کنگو، مالی، سومالی و سودان جنوبی که در حال تجربه درگیری مسلحانه بودند. شمار نفرات مستقر در منطقه (۹۷۵۱۹ نفر در ۳۱ دسامبر ۲۰۱۹) برای چهارمین سال پیاپی کاهش یافت و به پایین‌ترین حد از ۲۰۱۲ رسید.

دست‌کم ۱۵ کشور با درگیری مسلحانه فعال در آفریقای جنوب صحرا در ۲۰۱۹ وجود داشت: بورکینافاسو، برونڈی، کامرون، جمهوری آفریقای مرکزی، چاد، جمهوری دموکراتیک کنگو، اتیوپی، کنیا، مالی، موزامبیک، نیجر، نیجریه، سومالی، سودان جنوبی و سودان. هشت درگیری مسلحانه فراملی کم‌شدت، و هفت درگیری مسلحانه با شدت زیاد (نیجریه، سومالی، جمهوری دموکراتیک کنگو، بورکینافاسو، مالی، سودان جنوبی و کامرون) بود. نزدیک به همه‌ی درگیری‌های مسلحانه بین‌المللی شده بودند، از جمله دربرگیرنده کنشگران دولتی (چه مستقیم و چه از راه نیابتی) و فعالیت‌های فراملی گروه‌های اسلام‌گرای خشن، سایر گروه‌های مسلح و شبکه‌های جنایتکار. پویایی درگیری و تنش‌های قومی و مذهبی به کرات ریشه در ترکیبی از ضعف

جان‌باختگان مربوط به درگیری در درگیری‌های مسلحانه با شدت زیاد در آفریقای جنوب صحرا، ۲۰۱۳-۱۹

دی‌آرسی = جمهوری دموکراتیک کنگو.

منبع: Armed Conflict Location & Event Data Project, 'Data export tool', [n.d.]

عملیات خارجی صلح و ضدتروریسم ملی و چندجانبه در منطقه ساحل و دریاچه چاد

نام	کشور/ها	سازمان‌های مشارکت‌کننده	راه‌اندازی/ ایجاد شده	سطح نیروها	کشور استقرار (نیروها)
ماموریت توانایی اتحادیه اروپا ساحل نیجر	کشورهای عضو اتحادیه اروپا	۲۰۱۲	۱۱۵ پلیس و غیرنظامی	نیجر	
ماموریت ثبات‌سازی یکپارچه چندبعدی در مالی	یونان (به طور عمده کشورهای آفریقایی، بنگلادش، مصر، چین و آلمان)	۲۰۱۳	۱۴۴۳۸ سرباز، پلیس و غیرنظامی	مالی	
ماموریت آموزش اتحادیه اروپا در مالی	کشورهای عضو اتحادیه اروپا	۲۰۱۳	۶۹۷ سرباز و ۳ غیرنظامی	مالی	
کارگروه مشترک چند ملیتی	بنین، کامرون، چاد، نیجر و نیجریه	۲۰۱۴ الف	۱۰۷۴۶ سرباز	کامرون، چاد، نیجر و نیجریه	
عملیات بارخانه	فرانسه	۲۰۱۴ ب	۴۷۰۰ سرباز	بورکینافاسو، چاد، مالی و نیجر	
ماموریت توانایی اتحادیه اروپا ساحل مالی	کشورهای عضو اتحادیه اروپا	۲۰۱۵	۱۲۷ پلیس و غیرنظامی	مالی	
نیروی مشترک جی ۵ برای ساحل و نیجر	بورکینافاسو، چاد، مالی، موریتانی و نیجر	۲۰۱۷	۵۰۰۰ سرباز	بورکینافاسو، چاد، مالی، موریتانی و نیجر	

نی‌یو = اتحادیه اروپا؛ جی ۵ = گروه پنج نفره؛ یونان = سازمان ملل.
الف- در ۱۹۹۴ به عنوان یک نیروی صرفاً نیجریه‌ای آغاز به کار کرد؛ در ۱۹۹۸ شامل چاد و نیجر شد.
ب- جانشین عملیات سروال شد که در ژانویه ۲۰۱۳ آغاز شده بود، و در ژوئیه ۲۰۱۴ پایان یافت.

بحران رو به وخامت‌گذاشته در منطقه ساحل و دریاچه چاد

درگیری‌های مسلحانه در بورکینافاسو، کامرون، چاد، مالی، نیجر و نیجریه همه در ۲۰۱۹ وضعیت بدتری پیدا کرد. چالش‌های امنیتی با افزایش افراطگرایی خشن و گسترش گروه‌های غیردولتی مسلح مانند بوکو حرام مرتبط هستند، که از نیجریه از این سو به آن سوی منطقه دریاچه چاد توسعه پیدا کرده است. گروه‌های افراطگرایی خشن با گروه‌های سرکش روستایی در هم آمیخته‌اند، از تنش‌های بین-جامعه‌ای تغذیه می‌کنند و از گلایه‌های جوامع به حاشیه رانده‌شده سوءاستفاده می‌کنند.

تلفات درگیری‌های مسلحانه در بورکینافاسو در ۲۰۱۹ به دلیل گسترش سه لایه‌ی به هم پیوسته‌ی اختلاف به طور قابل توجهی افزایش یافت: درگیری دولت با گروه‌های اسلام‌گرای بسیار مسلح، زدوخوردهای بین گروه‌های قومی و اسلام‌گرای مسلح، و خشونت بین-جامعه‌ای.

آفریقای مرکزی

دو چالش اصلی در آفریقای مرکزی در ۲۰۱۹ وجود داشت: (الف) اجرای توافق‌نامه صلح جدیدی در جمهوری آفریقای مرکزی بین دولت و گروه‌های مسلح، و (ب) یک دوره گذار سیاسی در جمهوری دموکراتیک کنگو، که با افزایش ناامنی و خشونت سیاسی در استان‌های شرقی و یک وضعیت اضطراری بهداشتی در حال پیشرفت بر اثر شیوع سرخک و ابولا همراه بود. ●

منطقه	هزینه نظامی (به میلیارد دلار آمریکا)	تغییر (%)
آفریقا	(۴۱/۲)	۱/۵
آفریقای شمالی	(۲۳/۵)	۴/۶
آفریقای جنوب صحرا	۱۷/۷	-۲/۲
آمریکا	۸۱۵	۴/۷
آمریکای مرکزی و کارائیب	۸/۷	۸/۱
آمریکای شمالی	۷۵۴	۵/۱
آمریکای جنوبی	۵۲/۸	۰/۲
آسیا و اقیانوسیه	۵۲۳	۴/۸
آسیای مرکزی	۲/۲	۱۶
آسیای شرقی	۳۶۳	۴/۶
اقیانوسیه	۲۹/۰	۳/۵
آسیای جنوبی	۸۸/۱	۶/۴
آسیای جنوب شرقی	۴۰/۵	۴/۲
اروپا	۳۵۶	۵/۰
اروپای مرکزی	۳۱/۵	۱۴
اروپای شرقی	۷۴/۰	۴/۹
اروپای غربی	۲۵۱	۳/۹
خاورمیانه
کل جهان	۱۹۱۷	۳/۶

() = برآورد احتمالی؛ .. = داده‌ها در دسترس نیست.
ارقام هزینه‌ها به دلار آمریکا به نرخ جاری (۲۰۱۸) است.
همه تغییرات به نرخ واقعی برای دوره زمانی ۲۰۱۸-۱۹ هستند.

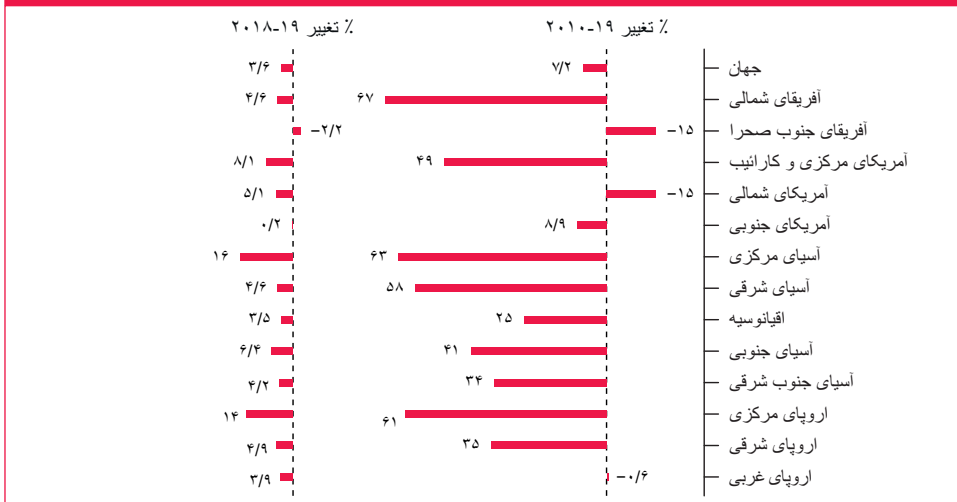
مقایسه‌های منطقه‌ای

هزینه نظامی به طور یکنواخت در مناطق جهان توزیع نشده است. کل هزینه‌های نظامی در اروپا در ۲۰۱۹ معادل ۳۵۶ میلیارد دلار بود، و ۱۹ درصد از هزینه‌های جهانی را به خود اختصاص داد. این رقم کمتر از هزینه‌های کشورها در قاره آمریکا با ۸۱۵ میلیارد دلار (۴۳ درصد از کل جهان) و آسیا و اقیانوسیه با ۵۲۳ میلیارد دلار (۲۷ درصد از هزینه‌های جهانی) بود. هزینه‌های خاورمیانه برآورد شده که حدود ۹/۴ درصد از کل هزینه‌های جهان بوده باشد. ۴۱/۲ میلیارد دلار هزینه‌شده از سوی کشورهای آفریقایی، کمترین میزان در بین تمام مناطق، با تنها ۲/۱ درصد از هزینه‌های نظامی جهانی بود.

هزینه نظامی جهان در ۲۰۱۹، ۱۹۱۷ میلیارد دلار آمریکا برآورد شده است. ۲/۲ درصد از تولید ناخالص داخلی جهان یا ۲۴۹ دلار برای هر نفر را تشکیل می‌دهد. هزینه‌های ۲۰۱۹، ۳/۶ درصد بیشتر از ۲۰۱۸ و ۷/۲ درصد بیشتر از ۲۰۱۰ بود. افزایش کل هزینه نظامی جهانی در ۲۰۱۹، پنجمین افزایش متوالی سالانه و بزرگترین فزونی در دهه ۲۰۱۰-۱۹ بود که از ۲/۶ درصد فراتر رفت. هزینه‌های نظامی همچنین دستکم در چهار منطقه از مناطق پنجگانه جهان افزایش یافت: ۵ درصد در اروپا، ۴/۸ درصد در آسیا و اقیانوسیه، ۴/۷ درصد در قاره آمریکا و ۱/۵ درصد در آفریقا. برای پنجمین سال پیاپی، سپری نمی‌تواند برآوردی را از کل هزینه‌ها در خاورمیانه فراهم کند.

بزرگترین هزینه‌کننده‌های نظامی در ۲۰۱۹

افزایش کل هزینه‌ها در ۲۰۱۹ به طور عمده بر اثر الگوی هزینه در ایالات متحده آمریکا و چین بود که با یکدیگر بیش از نیمی از هزینه‌های نظامی جهان را تشکیل می‌دهند. برای دومین سال پی‌درپی، ایالات متحده آمریکا هزینه‌های خود را افزایش داد تا در ۲۰۱۹ به ۷۳۲ میلیارد دلار برسد. این ۲/۷ برابر بیشتر از ۲۶۱ میلیارد دلار هزینه‌شده از سوی چین، بزرگترین هزینه‌کننده بعدی جهان بود. جمع کل چین ۵/۱ درصد بالاتر از ۲۰۱۸ و ۸۵ درصد بیشتر از ۲۰۱۰ بود. عربستان سعودی با ۱۶ درصد کاهش در هزینه‌های خود، از سومین هزینه‌کننده بزرگ در ۲۰۱۸ به رتبه پنجم در ۲۰۱۹ تنزل کرد. هزینه ۷۱/۱ میلیارد دلاری هندوستان برای نخستین بار آن را در رتبه سوم هزینه‌کننده بزرگ قرار داد، در حالی که افزایش ۴/۵ درصدی روسیه آن را از رتبه پنجم به چهارم بالا برد.
در بین کشورهای اروپای غربی، فرانسه با هزینه نظامی ۵۰/۱ میلیارد دلار در ۲۰۱۹ به بیشترین هزینه‌کننده ادامه داد. با این حال، بیشترین افزایش هزینه در بین ۱۵ هزینه‌کننده نظامی برتر در ۲۰۱۹ از سوی آلمان انجام شد: هزینه‌های نظامی‌اش با ۱۰ درصد رشد به ۴۹/۳ میلیارد دلار افزایش یافت.

هزینه‌های نظامی اعضای ناتو

در ۲۰۱۴، اعضای سازمان پیمان آتلانتیک شمالی (ناتو) متعهد شدند که هزینه‌های نظامی خود را به عنوان سهمی از تولید ناخالص داخلی (جی‌دی‌پی) به ۲ درصد افزایش دهند، و دست‌کم ۲۰ درصد از هزینه‌های نظامی خود را برای سازوبرگ‌ها صرف کنند. شمار کشورهای اروپایی ناتو که ۲۰ درصد یا بیشتر از هزینه‌های نظامی خود را به سازوبرگ‌ها اختصاص دادند از ۵ در ۲۰۱۴ به ۱۴ در ۲۰۱۹ افزایش یافت. ۵ کشور با بیشترین افزایش نسبی هزینه مربوط به سازوبرگ‌ها به عنوان سهمی از کل هزینه‌های نظامی—بلغارستان، مجارستان، لیتوانی، رومانی و اسلواکی—همه در اروپای مرکزی قرار دارند. در حالی که افزایش آشکار آنها ناشی از عوامل بی‌شماری همچون نیاز به مدرن‌سازی جنگ‌افزارهای آنها یا کاهش وابستگی آنها به روسیه برای نگهداری سیستم‌های تسلیحاتی موجود بود، دلیل اصلی برداشت آنها از تهدید فزاینده از سوی روسیه بود. در بین سایر اعضای اروپایی ناتو، افزایش هزینه سازوبرگ‌ها به عنوان سهمی از هزینه‌های نظامی معتدل‌تر بوده است.

شفافیت در هزینه‌های نظامی

ردیابی هزینه‌های نظامی کشورها مستلزم شفافیت است. با این حال، از میزان گزارش‌دهی به مکانیسم‌های تبادل اطلاعات هزینه‌های نظامی اداره‌شده توسط سازمان ملل و «سازمان امنیت و همکاری در اروپا» در ۲۰۱۹ همچنان کاسته شد؛ حال آن‌که به نظر می‌رسد گزارش‌دهی به دفتر ثبت آمریکای جنوبی به کلی به پایان رسیده باشد. شفافیت در سطح ملی بسیار فرق دارد. در برخی از کشورها، اغلب آنهایی که از سوی رژیم‌های نظامی حکمرانی می‌شوند، هزینه‌های نظامی خارج از بودجه دولت تأمین می‌شوند. مورد میانمار، که در گزارش ۲۰۱۹ سازمان ملل برجسته شده است، تأکید می‌کند چگونه مکانیسم‌های تأمین مالی خارج از بودجه و ابهام در هزینه‌های نظامی می‌توانند به نظامیان اجازه دهند که بدون نظارت عمل کنند و مرتکب جنایات علیه اقلیت‌ها شوند. ●

۹. انتقال بین‌المللی اسلحه و تحولات تولید اسلحه

حجم انتقال بین‌المللی سلاح‌های مهم ۵/۵ درصد بین ۲۰۱۰-۱۴ و ۲۰۱۵-۱۹ افزایش یافت، و به بالاترین سطح آن از پایان جنگ سرد رسید. این رشد ادامه روند بالاروندهی بی‌وقفه‌ای است که از اوایل ۲۰۰۰ آغاز شد. با این حال، حجم کل برای ۱۹-۲۰۱۵ هنوز ۳۳ درصد کمتر از رقم کل برای ۸۴-۱۹۸۰ که انتقال اسلحه به اوج رسید، بود.

واردکنندگان سلاح‌های مهم

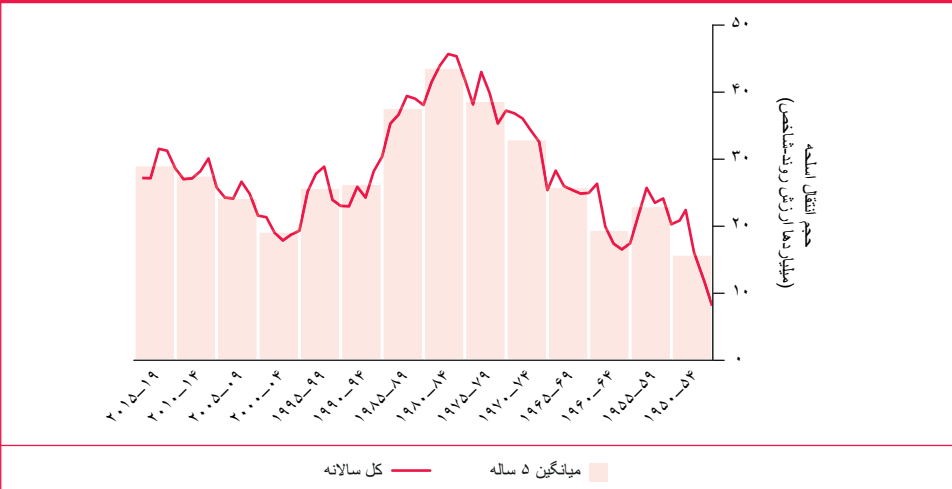
سپری ۱۶۰ کشور را به عنوان واردکنندگان تسلیحات مهم در ۱۹-۲۰۱۵ شناسایی کرد. پنج واردکننده بزرگ اسلحه عربستان سعودی، هندوستان، مصر، استرالیا و چین بودند که باهم ۳۶ درصد از کل واردات اسلحه را تأمین کردند. منطقه‌ای که بیشترین حجم ذخایر جنگ‌افزارهای مهم را در ۱۹-۲۰۱۵ دریافت کرد، آسیا و اقیانوسیه بود که ۴۱ درصد از کل را دربرگرفت. پس از آن، خاورمیانه قرار دارد که ۳۵ درصد را دریافت کرد- سهم بیشتری از هر ۱۳ دوره‌ی پنج‌ساله‌ی پیاپی از ۵۴-۱۹۵۰. جریان اسلحه به دو منطقه بین ۱۴-۲۰۱۰ و ۱۹-۲۰۱۵ افزایش

یافت- خاورمیانه (۶۱ درصد) و اروپا (۳/۲ درصد). حال آن که جریان به سه منطقه دیگر کاهش یافت- قاره آمریکا (۴۰- درصد)، آفریقا (۱۶- درصد)، و آسیا و اقیانوسیه (۷/۹- درصد).

تامین‌کنندگان سلاح‌های مهم

در ۱۹-۲۰۱۵، پنج تأمین‌کننده بزرگ- ایالات متحده آمریکا، روسیه، فرانسه، آلمان و چین - ۷۶ درصد از کل صادرات را تشکیل دادند. از ۱۹۵۰، ایالات متحده آمریکا و روسیه (یا اتحاد جماهیر شوروی پیش از ۱۹۹۲) همواره تا حد زیادی بزرگترین تأمین‌کننده بوده‌اند. در ۱۹-۲۰۱۵، صادرات اسلحه ایالات متحده آمریکا ۳۶ درصد از جمع کل جهان را تشکیل می‌داد و ۲۳ درصد بیش از ۱۴-۲۰۱۰ بود. بزرگترین دریافت‌کنندهی سلاح‌های آمریکایی در ۱۹-۲۰۱۵ با تفاوت زیاد عربستان سعودی بود که ۲۵ درصد از صادرات اسلحه آمریکا را دریافت کرد، که از ۷/۴ درصد در ۱۴-۲۰۱۰ بیشتر بود. در عوض، صادرات سلاح روسیه ۱۸ درصد کاهش یافت و سهم آن از جمع کل جهان از ۲۷ درصد در ۱۴-۲۰۱۰ به ۲۱ درصد در ۱۹-۲۰۱۵ پایین آمد. صادرات اسلحه سه

روند انتقال سلاح‌های مهم، ۱۹۵۰-۲۰۱۹

صادرکنندگان و واردکنندگان برتر سلاح‌های مهم، ۲۰۱۹-۲۰۱۵

صادرکننده	سهم جهانی (%)	واردکننده	سهم جهانی (%)
۱ آمریکا	۳۶	۱ عربستان سعودی	۱۲
۲ روسیه	۲۱	۲ هندوستان	۹/۲
۳ فرانسه	۷/۹	۳ مصر	۵/۸
۴ آلمان	۵/۸	۴ استرالیا	۴/۹
۵ چین	۵/۵	۵ چین	۴/۳
۶ انگلستان	۳/۷	۶ الجزایر	۴/۲
۷ اسپانیا	۳/۱	۷ کره جنوبی	۳/۴
۸ اسرائیل	۳/۰	۸ یوآینی	۳/۴
۹ ایتالیا	۲/۱	۹ عراق	۳/۴
۱۰ کره جنوبی	۲/۱	۱۰ قطر	۳/۴

یوآینی= امارات متحده عربی

تامین‌کننده بزرگ دیگر—فرانسه (۷۲ درصد)، آلمان (۱۷ درصد) و چین (۶/۳ درصد) — در فاصله‌ی ۲۰۱۰-۲۰۱۹ و ۲۰۱۵-۲۰۱۹ افزایش یافت.

فهرست ۱۰ تامین‌کننده برتر از لحاظ تاریخی در انحصار ایالات متحده آمریکا، روسیه و تامین‌کنندگان اروپای غربی بوده است، و به طور کلی تنها تامین‌کننده‌هایی را شامل می‌شده است که پیشتر در بین ۱۰ برترین‌ها ظاهر شده بودند. کره جنوبی نخستین کشور طی دهه‌ها بود که یکی از ۱۰ تامین‌کننده برتر شد، در حالی که پیشتر هرگز یکی از آنها نبود. بسیاری از ۶۸ کشور شناسایی‌شده از سوی سپیری به عنوان صادرکنندگان سلاح‌های مهم در ۲۰۱۹-۲۰۱۵، صادرکنندگان کوچک هستند. کشورهای فهرست ۲۵ برترین‌ها ۹۹ درصد از کل صادرات را تأمین کردند. کشورهای آمریکای شمالی و اروپا (از جمله روسیه) ۸۷ درصد کل صادرات اسلحه را به خود اختصاص دادند.

شفافیت در انتقال اسلحه

شمار کشورهایی که صادرات و واردات اسلحه خود را به «ثبت آمار تسلیحات متعارف سازمان ملل متحد» (انروکا) گزارش می‌دهند در سطح کمی باقی ماند، و هیچ تغییری مهمی در ابزارهای مختلف گزارش‌دهی ملی و منطقه‌ای آشکار نشد. شمار کشورهایی که بر اساس معاهده تجارت اسلحه ۲۰۱۳ (ای‌تی‌تی) تعهدات پیمانی خود را برای گزارش‌دهی صادرات و واردات اسلحه انجام داده‌اند، افزایش پیدا کرده است: از ۵۳ برای ۲۰۱۶ به ۶۱ برای ۲۰۱۸. * هر چند، همان‌طور

که کشورهای بیشتری (ای‌تی‌تی) را تصویب کرده‌اند، نسبت کشورهای عضو ارائه‌دهنده گزارش کمتر شده است: از ۷۱ درصد برای ۲۰۱۶ به ۶۶ درصد برای ۲۰۱۸.

ارزش مالی صادرات اسلحه کشورها

در حالی که داده‌های سپیری در مورد انتقال اسلحه ارزش مالی آنها را ارائه نمی‌دهند، بسیاری از کشورهای صادرکننده اسلحه ارقام مربوط به ارزش مالی صادرات تسلیحات خود را منتشر می‌کنند. بر اساس چنین داده‌هایی، سپیری برآورد می‌کند که ارزش کل تجارت جهانی اسلحه در ۲۰۱۷* دست‌کم ۹۵ میلیارد دلار بوده است.

تولید اسلحه و خدمات نظامی

فهرست ۱۰۰ شرکت برتر تولیدکننده اسلحه و خدمات نظامی سپیری، بزرگترین شرکت‌ها در صنایع تسلیحاتی (خارج از چین) را بر اساس فروش اسلحه آنها، داخلی و همچنین صادراتی رتبه‌بندی می‌کند. ارزش کل فروش تسلیحات ۱۰۰ برترین‌های سپیری در ۲۰۱۸* معادل ۴۲۰ میلیارد دلار بود، افزایش ۴/۶ درصدی در مقایسه با ارقام ۲۰۱۷. رشد فروش اسلحه به ویژه مربوط به شرکت‌های مستقر در ایالات متحده آمریکا است که در فهرست ۱۰۰ شرکت برتر سپیری چیره شده‌اند. ●

* آخرین سالی که برای آن داده در دسترس است.

در ابتدای ۲۰۲۰، ۹ کشور— ایالات متحده آمریکا، روسیه، انگلستان، فرانسه، چین، هندوستان، پاکستان، اسرائیل و کره شمالی— به طور تقریبی ۱۳۴۰۰ جنگ‌افزار هسته‌ای در اختیار داشتند، که از آنها ۳۷۲۰ نزد نیروهای عملیاتی مستقر شده بودند. حدود ۱۸۰۰ مورد از اینها در وضعیت آمادباش عملیاتی بالا نگه داشته می‌شوند.

زرادخانه‌های هسته‌ای

به طور کلی، ذخایر کلاهک‌های هسته‌ای همچنان در حال کاهش است. این امر بیشتر به دلیل اوراق کردن کلاهک‌های کنار گذاشته شده از سوی ایالات متحده آمریکا و روسیه است. همزمان، ایالات متحده آمریکا و روسیه هر دو دارای برنامه‌های گسترده و پرخرج برای جای‌گزینی و نوسازی کلاهک‌های هسته‌ای، سیستم‌های پرتابگر موشکی و هوایمایی، و تأسیسات تولید سلاح هسته‌ای هستند. در اواخر ۲۰۱۹، ایالات متحده آمریکا استقرار کلاهک کم‌قدرت جدیدی را در برخی از زیردریایی‌های اتمی حامل موشک‌های بالستیک خود آغاز کرد.

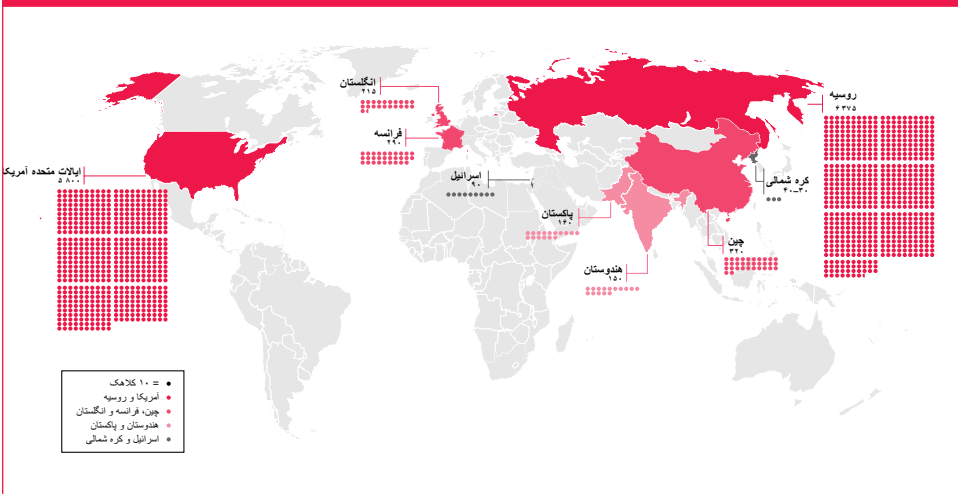
زرادخانه‌های هسته‌ای سایر کشورهای دارای جنگ‌افزارهای هسته‌ای به طور چشم‌گیری کوچکتر هستند، اما همه این کشورها در حال توسعه یا استقرار سیستم‌های تسلیحاتی جدید هستند، یا قصد خود را برای انجام چنین کاری به اطلاع رسانده‌اند. چین در میانگاه نوسازی و گسترش مهم زرادخانه خود است، و هندوستان و پاکستان

نیز تصور می‌شود در حال افزایش میزان زرادخانه‌های هسته‌ای خود هستند. کره شمالی به اولویت‌بخشی به برنامه هسته‌ای نظامی خود به عنوان عنصر اصلی راهبرد امنیت ملی خود ادامه می‌دهد، هرچند در ۲۰۱۹ کم‌کم توقف موقت آزمایش سلاح‌های هسته‌ای و سیستم‌های پرتابگر موشک‌های بالستیک دوربرد را دنبال کرد.

سطوح شفافیت کم

در دسترس بودن اطلاعات موثق در مورد وضعیت زرادخانه‌های هسته‌ای و توانایی‌های کشورهای دارای سلاح‌های هسته‌ای بسیار متفاوت است. ایالات متحده آمریکا اطلاعات مهمی در مورد ذخایر و توانایی‌های هسته‌ای خود آشکار کرده است، اما در ۲۰۱۹ دولت ایالات متحده آمریکا به رویه افشای علنی اندازه‌ی انباشته‌های آمریکا پایان داد. انگلستان و فرانسه نیز تاحدی اطلاعات مشخص کرده‌اند. روسیه از افشای آشکار تفکیک تفصیلی نیروهای خود که براساس معاهده ۲۰۱۰ اقدامات برای کاهش و محدودسازی بیشتر سلاح‌های تهاجمی استراتژیک (استارت جدید) صورت‌برداری شده، خودداری می‌کند، گرچه این اطلاعات را با آمریکا در میان می‌گذارد. چین اکنون نیروهای هسته‌ای خود را با تناوب بیشتری نسبت به گذشته به‌طور آشکار به نمایش می‌گذارد، اما اطلاعات کمی در مورد شمار نیروها یا برنامه‌های توسعه آینده منتشر می‌کند. دولت‌های هندوستان و پاکستان در مورد برخی آزمایش‌های موشکی خود بیانه‌هایی صادر می‌کنند، اما هیچ اطلاعاتی در مورد وضعیت یا اندازه زرادخانه‌های خود در دسترس نمی‌گذارند. کره شمالی انجام

انباشته‌های سلاح‌های هسته‌ای جهان، ۲۰۱۹

یادداشت: مرزهای بکار رفته در این نقشه به معنای تأیید یا پذیرش سبیری نیست.

ذخایر جهانی مواد شکافت‌پذیر، ۲۰۱۹

مواد اولیه برای سلاح‌های هسته‌ای مواد شکافت‌پذیر، اورانیوم غنی‌شده با عیار بالا (اچ‌ئی‌یو) یا پلوتونیوم جداسازی شده است. چین، فرانسه، روسیه، انگلستان و ایالات متحده آمریکا هر دو (اچ‌ئی‌یو) و پلوتونیوم را برای استفاده در سلاح‌های هسته‌ای خود تولید کرده‌اند؛ هندوستان و اسرائیل بیشتر پلوتونیوم تولید کرده‌اند؛ و پاکستان به طور عمده (اچ‌ئی‌یو) تولید کرده است، اما در حال افزایش توانایی خود برای تولید پلوتونیوم است. کره شمالی پلوتونیوم را برای استفاده در سلاح‌های هسته‌ای تولید کرده است، اما باور بر این است که (اچ‌ئی‌یو) برای سلاح‌های هسته‌ای نیز تولید می‌کند. همه کشورهای دارای صنعت هسته‌ای غیرنظامی قادر به تولید مواد شکافت‌پذیر هستند.

پانل بین‌المللی مواد شکافت‌پذیر اطلاعاتی را در مورد ذخایر جهانی مواد شکافت‌پذیر گردآوری می‌کند.

ذخایر جهانی، ۲۰۱۹

اورانیوم بسیار غنی شده	~۱۳۳۵ تن
پلوتونیوم جداسازی شده	
ذخایر نظامی	~۲۲۰ تن
ذخایر غیرنظامی	~۳۰۰ تن

آزمایش‌های موشکی و سلاح هسته‌ای را پذیرفته است، اما هیچ اطلاعاتی در مورد توانایی‌های سلاح هسته‌ای خود ارائه نمی‌دهد. اسرائیل دارای سیاست دیرین اظهار نظر نکردن در مورد زرادخانه هسته‌ای خود است. ●

نیروهای هسته‌ای جهان، ۲۰۱۹

کشور	کلاهک‌های مستقر	سایر کلاهک‌ها	کل موجودی
ایالات متحده آمریکا	۱۷۵۰	۴۰۵۰	۵۸۰۰
روسیه	۱۵۷۰	۴۸۰۵	۶۳۷۵
انگلستان	۱۲۰	۹۵	۲۱۵
فرانسه	۲۸۰	۱۰	۲۹۰
چین	—	۳۲۰	۳۲۰
هندوستان	—	۱۵۰	۱۵۰
پاکستان	—	۱۶۰	۱۶۰
اسرائیل	—	۹۰	۹۰
کره شمالی	—	[۳۰-۴۰]	[۳۰-۴۰]
کل	۳۷۲۰	۹۶۸۰	۱۳۴۰۰

— = صفر؛ () = رقم نامشخص، در کل لحاظ نشده است.

یادداشت‌ها: «سایر کلاهک‌ها» شامل کلاهک‌های فعال که در انبار نگه داشته می‌شوند، و کلاهک‌های از کار افتاده در انتظار برچیدن می‌شوند.

ارقام مربوط به روسیه و ایالات متحده آمریکا ممکن است با آمار ابراز شده آنها در معاهده ۲۰۱۰ اقدامات برای کاهش و محدودسازی بیشتر سلاح‌های تهاجمی استراتژیک (استرات جدید) به دلیل قوانین شمارش این معاهده مطابقت نداشته باشند.

تمام برآوردها تقریبی و تا ژانویه ۲۰۲۰ است. سیبیری هر ساله داده‌های نیروهای هسته‌ای جهانی خود را بر اساس اطلاعات جدید و به روزرسانی ارزیابی‌های پیشین اصلاح می‌کند.

کنترل سلاح‌های هسته‌ای روسیه-آمریکا

چشم انداز حفظ دستاوردهای به دست آمده در کنترل تسلیحات هسته‌ای روسیه-ایالات متحده آمریکا به طور فزاینده‌ای بعید بنظر می‌رسد. در طی ۲۰۱۹، اختلاف بلندمدت بین ایالات متحده آمریکا و روسیه بر سر یک معاهده‌ی بنیادی کنترل تسلیحات دوران جنگ سرد، معاهده ۱۹۸۷ شوروی-آمریکا در زمینه نابودی موشک‌های میان‌برد و کوتاه‌برد (معاهده آی‌ان‌اف)، با فروپاشی معاهده به اوج رسید. آمریکا ادعا کرد که روسیه موشک کروز متحرک زمین-پایه‌ای را که دارای برد پرواز ممنوع شده در این معاهده است، توسعه داده و مستقر کرده است— ادعایی که روسیه همواره آن را به عنوان بی‌اساس رد می‌کند. در اوت ۲۰۱۹، ایالات متحده آمریکا خروج خود را از معاهده (آی‌ان‌اف) با توجه به کوتاهی روسیه در رسیدگی به نگرانی‌های ایالات متحده آمریکا در مورد پایبندی تأیید کرد. این تصمیم نابودی اثربخشی این معاهده را رقم زد که می‌تواند منجر به استقرار سلاح‌های هسته‌ای جدید در اروپا شود.

روسیه و ایالات متحده آمریکا همچنین نتوانستند نسبت به تمدید توافق‌نامه کنترل تسلیحات هسته‌ای باقیمانده بین آنها— معاهده ۲۰۱۰ اقدامات برای کاهش و محدودسازی بیشتر سلاح‌های تهاجمی استراتژیک (استارت جدید) پیشرفتی داشته باشند. دو کشور به محدودیت‌های نهایی کاهش نیروی استارت جدید در مهلت تعیین شده در ۲۰۱۸ دست یافتند. با این حال، اگر توافقی بین آنها برای تمدید آن تا فوریه ۲۰۲۱ وجود نداشته باشد، این معاهده از اعتبار می‌افتد. بن‌بست موجود در استارت جدید در شرایط تنش بین روسیه و آمریکا درباره دفاع موشکی و سیستم‌های جدید پرتابگر سلاح و نیز پیشرفت‌های چشمگیر در توانایی‌های راهبردی چین به وقوع پیوست.

گفتگوی هسته‌ای کره شمالی-آمریکا

در ۲۰۱۹، تنش بین ایالات متحده آمریکا و کره شمالی بر سر برنامه‌های در حال پیشرفت کشوردومی برای تولید جنگ‌افزارهای هسته‌ای و سیستم‌های پرتابگر موشک بالستیک ادامه یافت. دو کشور در بن‌بست دیپلماتیک دربارهی تعهداتی که رهبران مربوطه خود در اجلاس سران سال پیش برای همکاری در زمینه‌ی ایجاد روابط صلح‌آمیز و دستیابی به غیرهسته‌ای شدن شبه‌جزیره کره کردند، گرفتار باقی ماندند. جلسه دوم اجلاس سران بین رهبران که در فوریه ۲۰۱۹ برگزار شد، بدون نتیجه ملموس به پایان رسید. افزون بر این، در حالی که کره شمالی همچنان به پایبندی به تعلیق خود-اعلام کرده‌ی آزمایش سلاح‌های هسته‌ای و موشک‌های بالستیک دوربرد ادامه داد، در طی این سال چندین آزمایش پرواز موشک‌های بالستیک با برد کوتاه‌تر را شامل چندین نوع جدید سیستم اجرا کرد.

ایران و برنامه جامع اقدام مشترک

در ۲۰۱۹، جنجال بر سر اجرای برنامه جامع اقدام مشترک (برجام) ۲۰۱۵، توافق‌نامه‌ی هشت‌جانبه که به منظور محدود کردن فعالیت‌های هسته‌ای حساس-به‌گسترش سلاح‌های هسته‌ای ایران و اعتمادسازی بین‌المللی درباره‌ی ماهیت به طور انحصاری صلح‌آمیز برنامه هسته‌ای آن طراحی شده، ادامه داشت. در طی سال، ایران اعلام کرد که به تدریج پیروی از محدودیت‌های تعیین‌شده در این توافق‌نامه را در پاسخ به بازگرداندن تحریم‌های ایالات متحده آمریکا (در پی خروج آمریکا از برجام در ۲۰۱۸) به تدریج کاهش می‌دهد. ایران از دیگر شرکت‌کنندگان در برجام درخواست کرد که با وجود تأثیر برون‌مرزی تحریم‌های ایالات متحده آمریکا، تضمین‌هایی را ارائه دهند که دست‌کم میزانی کاهش تحریم‌هایی از مزایای اصلی ایران در برجام—بتواند فراهم شود. در پس‌زمینه‌ی افزایش تنش‌های سیاسی، آژانس بین‌المللی انرژی اتمی تأیید کرد که ایران به تسهیل فعالیت‌های بازرسی و نظارت آژانس بر اساس برجام ادامه داد.

ایالات متحده آمریکا		روسیه		محدودیت‌های معاهده	گروه داده‌ها
سپتامبر ۲۰۱۹	مارس ۲۰۱۹	فوریه ۲۰۱۱	مارس ۲۰۱۹		
۶۶۸	۶۵۶	۸۸۲	۵۱۳	۷۰۰	(آی‌سی‌بی‌ام)ها، (اس‌ال‌بی‌ام)ها و بمب‌افکن‌های سنگین مستقر شده
۱۳۷۶	۱۳۶۵	۱۸۰۰	۱۴۲۶	۱۵۵۰	کلاهدک‌ها در (آی‌سی‌بی‌ام)ها، (اس‌ال‌بی‌ام)ها و بمب‌افکن‌های سنگین مستقر شده ^a
۸۰۰	۸۰۰	۱۱۲۴	۷۵۷	۸۰۰	پرتابگرهای مستقر شده و غیرمستقر در (آی‌سی‌بی‌ام)ها، (اس‌ال‌بی‌ام)ها و بمب‌افکن‌های سنگین

(آی‌سی‌بی‌ام) = موشک بالستیک قارچیمما؛ (اس‌ال‌بی‌ام) = موشک بالستیک پرتابشونده از زیردریایی.
 یادداشت: این معاهده در ۵ فوریه ۲۰۱۱ لازم‌الاجرا شد. محدودیت‌های معاهده باید تا ۵ فوریه ۲۰۱۸ بنست می‌آمد.
^a هر بمب‌افکن سنگین به عنوان حامل تنها ۱ کلاهدک محاسبه می‌شود.

خلع سلاح و کنترل تسلیحات چندجانبه

در چارچوب معاهده عدم گسترش سلاح‌های هسته‌ای (معاهده عدم گسترش، این‌پی‌تی)، سومین و آخرین نشست کمیته مقدماتی برای کنفرانس ۲۰۲۰ بازنگری این‌پی‌تی در آوریل و مه ۲۰۱۹ در نیویورک تشکیل شد. با توجه به اختلاف‌های همیشگی بین اعضای این‌پی‌تی بر سر مسائل متعدد، کمیته مقدماتی قادر به توافق درباره توصیه‌های مشترک برای کنفرانس ۲۰۲۰ بازنگری این‌پی‌تی نبود. تلاش‌های دیپلماتیک چندجانبه نیز برای پیشبرد لازم‌الاجرا شدن معاهده منع سلاح‌های هسته‌ای (تی‌پی‌ان‌دبلیو) ادامه یافت، که این نخستین معاهده برای ایجاد ممنوعیت جامع سلاح‌های هسته‌ای شامل توسعه، استقرار، نگهداری، استفاده، و تهدید استفاده از آنها است. در دسامبر، مجمع عمومی سازمان ملل متحد قطعنامه‌ای را به تصویب رساند که از همه کشورهایایی که هنوز این کار را نکرده‌اند خواست «در نخستین زمان ممکن» این معاهده را امضا، تصویب، پذیرش، تصویب یا تأیید کنند.

در سپتامبر ۲۰۱۹، یازدهمین کنفرانس دو سالانه درباره آسان‌سازی لازم‌الاجرا شدن معاهده منع جامع آزمایش‌های هسته‌ای ۱۹۹۶ (سی‌تی‌بی‌تی) در نیویورک تشکیل جلسه داد. این گردهمایی در پس‌زمینه‌ای از ادعاهای ایالات متحده آمریکا مبنی بر نقض تعهدهای روسیه بنابر (سی‌تی‌بی‌تی) برگزار شد. در ماه نوامبر، کنفرانس ایجاد منطقه عاری از سلاح‌های هسته‌ای و سایر جنگ‌افزارهای کشتار جمعی خاورمیانه نخستین جلسه خود را در سازمان ملل در نیویورک برگزار کرد. درخواست برای ایجاد منطقه عاری از سلاح‌های هسته‌ای در خاورمیانه به ۱۹۷۴ باز می‌گردد. ●

ادعاهای مربوط به استفاده از سلاح شیمیایی در سوریه و انگلستان

بررسی ادعاهای مربوط به استفاده از سلاح شیمیایی در سوریه از سوی سازمان منع سلاح‌های شیمیایی (آپسی‌دبلیو) در ۲۰۱۹ ادامه یافت. مأموریت حقیقت‌یاب در سوریه در مارس ۲۰۱۹ گزارش داد که «زمینه‌های معقولی» برای باور داشتن که حمله سلاح شیمیایی در دوما در آوریل ۲۰۱۸ به وقوع پیوست، وجود دارد. برخی از یافته‌های گزارش بحث‌برانگیز از آب درآمدند، و از سوی چند کشور به چالش کشیده شدند. افزون بر سوریه، کنگو کاو درباره استفاده از یک ماده شیمیایی سمی از خانواده عامل اعصاب نوبیچوک در انگلستان در مارس ۲۰۱۸ ادامه داشت.

نسبت‌دهی مسولیت استفاده از سلاح‌های شیمیایی

این اختلاف‌ها در بین کشورهای عضو کنوانسیون ۱۹۹۳ سلاح‌های شیمیایی (سی‌دبلیو‌سی) در مورد رای تصویب‌شده در ۲۰۱۸ برای ایجاد یک گروه کاوش و شناسایی (آی‌آی‌تی) برای شناسایی عاملان استفاده از سلاح‌های شیمیایی در ۲۰۱۹ ادامه یافت. این اختلاف‌ها سطح زیادی از استرس نهادی را بر (آپسی‌دبلیو) قرار داد. با این وجود، آی‌آی‌تی در مارس ۲۰۱۹ به طور کامل عملیاتی شد، و در حال توجه به ۹ رخداد مورد استفاده است.

کنفرانس اصلی سال، بیست و چهارمین اجلاس کنفرانس کشورهای عضو (سی‌دبلیو‌سی)، برای نخستین بار با افزودن به فهرست مواد شیمیایی که تحت روال راستی‌آزمایی قرار می‌گیرند، موافقت کرد. خانواده مواد شیمیایی که افزوده شده‌اند شامل ماده نوبیچوک استفاده‌شده در انگلستان در ۲۰۱۸ است.

نابودی سلاح‌های شیمیایی

۹۷/۳ درصد سلاح‌های شیمیایی گروه ۱ اعلام شده تا ۳۱ اکتبر ۲۰۱۹ بر مبنای راستی‌آزمایی بین‌المللی نابود شده بود. ایالات متحده آمریکا تنها عضو دارنده‌ی اظهار شده، با سلاح‌های شیمیایی هنوز نابود نشده باقی‌مانده است، اما انتظار می‌رود که فعالیت‌های انهدام باقی‌مانده خود را در بازه زمانی تعیین‌شده تکمیل کند.

کنترل سلاح‌های بیولوژیک

فعالیت‌های مهم خلع سلاح و منع گسترش سلاح‌های بیولوژیک در ۲۰۱۹ در ارتباط با مجموعه دوم گردهمایی‌های بین‌جلسه‌ای کارشناسان (ام‌ایکس‌های) کنوانسیون ۱۹۷۲ سلاح‌های بیولوژیک و سمی (بی‌دبلیو‌سی)، نشست کشورهای عضو (ام‌اس‌پی) کنوانسیون (بی‌دبلیو‌سی)، و کمیته اول مجمع عمومی سازمان ملل متحد به انجام رسید. نشست ۲۰۱۹ (ام‌اس‌پی) گزارش‌های هر یک از (ام‌ایکس) را ملاحظه کرد، اما گزارش (ام‌اس‌پی) مانند ۲۰۱۸ تنها ابراز داشت که «هیچ اجماعی در شور و مشورت از جمله دستاوردهای احتمالی جلسات کارشناسان» بدست آورده نشد. با این حال، رئیس جلسه فرآیند نوبی را برای دور زدن بن‌بست گزارش‌دهی پیشنهاد داد و آغاز کرد، و از کار اساسی (ام‌ایکس‌ها) برای (ام‌اس‌پی) و کنفرانس بازنگری ۲۰۲۱ بهره‌برداری کرد. این فرآیند کشورهای عضو را تشویق می‌کند تا بین کارهای سه‌ساله‌ی بین‌جلسه‌ای پیوستگی بوجود بیاورند، کارها را ترکیب کنند و زمینه‌های هم‌رسانی را شناسایی کنند و از رویکرد مقابله‌جویانه‌ی بپرزیند.

یکی از روندهای پیش‌رونده در این زمینه، پیدایش جامعه مدنی به عنوان یک عامل کمک‌کننده اصلی به سامان بخشیدن به گفتگوهای جهانی پیرامون تهدیدهای بیولوژیک و پاسخ‌های مناسب به آنها است. این می‌تواند پیامدهای چشمگیری برای راه و روش عرصه‌ی خلع سلاح و منع گسترش سلاح‌های بیولوژیک در سال‌های آینده داشته باشد. ●

ابزارهای جهانی برای کنترل تسلیحات متعارف

با وجود نگرانی روزافزون بین‌المللی در مورد استفاده از سلاح‌های آتش‌زا و جنگ‌افزارهای انفجاری در مناطق پرجمعیت (ئی‌ویپا)، شامل استفاده از بمب‌های دست‌ساز (آی‌دی‌ها) از سوی گروه‌های مسلح غیردولتی، گفتگوها در چارچوب کنوانسیون ۱۹۸۱ در مورد برخی سلاح‌های متعارف (کنوانسیون سی‌سی‌دبلیو) موفق نشد دست‌آورد ملموس جدیدی پدید آورد. نبود پیشرفت در کنوانسیون (سی‌سی‌دبلیو) در حال هدایت برخی از کشورها به سوی واکاوی ایجاد ابزارهای جدید کنترل تسلیحات است. ایرلند نخستین جلسه از مجموعه‌ای از همکاری‌های آشکار در باره اعلامیه سیاسی در مورد (ئی‌ویپا) را در ژنو در ۲۰۱۹ با هدف نهایی‌سازی و تصویب اعلامیه در ۲۰۲۰ برگزار کرد. اختلاف‌های بین‌المللی در مورد سیر تحول هنجارهای رفتار مسئولیت‌پذیر دولتی در فضای مجازی به دو روند موازی آغاز شده در ۲۰۱۹ منجر شد: یک کارگروه تعدیل‌پذیر و یک گروه جدیدکارشناسان دولتی. گرچه در صورت نبود اجماع، توافق‌نامه‌های الزام‌آور در هر یک از این دو در آینده نزدیک بعید به نظر می‌رسد. در حالی که اکنون کاربردهای جدید مین‌های ضدنفز (آی‌پی‌ام) از سوی کشورها بسیار نادر است، استفاده از آنها از سوی گروه‌های مسلح غیردولتی در درگیری‌ها، به ویژه استفاده از (آی‌دی‌ها) فعال‌شده بوسیله قربانیان، یک مشکل فزاینده است. (آی‌پی‌ام‌ها) از سوی چنین گروه‌هایی دست‌کم در شش کشور بین اواسط ۲۰۱۸ و اکتبر ۲۰۱۹ مورد استفاده قرار گرفتند: افغانستان، هندوستان، میانمار، نیجریه، پاکستان و یمن. گروه مسلح غیردولتی جبهه پولیساریوی صحرای غربی تخریب مین‌های ذخیره شده خود را در ۲۰۱۹ به پایان رساند. تداوم استفاده از مهمات خوشه‌ای در سوریه در ۲۰۱۹ وجود داشت.

سیستم‌های سلاح‌های خودمختار مرگبار

تلاش‌ها برای سامان دادن سیستم‌های سلاح‌های خودمختار مرگبار (لاز) در قالب گروهی از کارشناسان دولتی (جی‌جی‌ئی) در چارچوب کنوانسیون ۱۹۸۱ در مورد برخی سلاح‌های متعارف (کنوانسیون سی‌سی‌دبلیو) کماکان انجام شد. در حالی که در بین کشورها اتفاق نظری پدیدار شده است که خودمختاری در سیستم‌های تسلیحاتی نمی‌تواند نامحدود باشد، اما در مورد این که آیا مقررات بیشتری لازم است، هنوز اختلاف‌نظر وجود دارد. (جی‌جی‌ئی) ۱۱ اصول راهنما را در ۲۰۱۹ تصویب کرد (۱۰ مورد از آنها در ۲۰۱۸ پیشنهاد شده بود)، و توافق کرد که در ۲۰۲۰ و ۲۰۲۱ دوباره جلسه برگزار کند تا گفتگوها را ادامه دهد. اکثریتی از کشورها تمایل دارند که (جی‌جی‌ئی) پیشنهادهای چشمگیر و از لحاظ سیاسی جامه‌لبانه‌ای را در کنفرانس ۲۰۲۱ بازنگری کنوانسیون (سی‌سی‌دبلیو) ارائه دهد، اما شمار کمی از قدرت‌های از لحاظ فنی پیشرفته‌ی نظامی کماکان مانع پیشرفت می‌شوند.

بازداری مسابقه تسلیحاتی در فضا

برخی از کشورها، به ویژه ایالات متحده آمریکا، فضا را قلمروی جنگ یا منطقه‌ای برای هر دو عملیات نظامی تهاجمی و تدافعی به طور آشکار از ۲۰۱۷ شناسایی کرده‌اند. برخی دیگر شامل فرانسه، هندوستان و ژاپن، یگان‌های فضایی نظامی اختصاصی جدید را در ۲۰۱۹ اعلام کردند؛ هندوستان یک سلاح ضدماهواره را در مارس ۲۰۱۹ آزمایش کرد. افزون بر این، سازمان پیمان آتلانتیک شمالی (ناتو) در ۲۰۱۹ اعلام کرد که اکنون فضای ماوراءاجو صحنه‌ای عملیاتی است. با وجود خطر فزاینده درگیری در فضا، گفتگوهای بین‌المللی در مورد هر دو جنبه‌ی امنیتی و ایمنی فعالیت‌های فضایی، از جمله موضوع دستورکار سازمان ملل — «منع مسابقه تسلیحاتی در ماورای جو» (پاروس) — مسکوت ماند. ●

سازمان ملل (۱۳ تحریم)

- جمهوری آفریقای مرکزی (جزئی) • جمهوری دموکراتیک کنگو (جزئی) • ایران (جزئی) • عراق (ان‌جی‌اف) • داعش، القاعده و افراد و موجودیت‌های وابسته • کره شمالی • لبنان (ان‌جی‌اف) • لیبی (جزئی) • سومالی (جزئی) • سودان جنوبی • سودان (دارفور) (جزئی) • طالبان • یمن (ان‌جی‌اف)

اتحادیه اروپا (۲۱ تحریم)

- اجرای تحریم‌های سازمان ملل (۱۰):
- القاعده، طالبان و افراد و موجودیت‌های وابسته • جمهوری آفریقای مرکزی (جزئی) • جمهوری دموکراتیک کنگو (جزئی) • اریتره (لغو شده در دسامبر ۲۰۱۸) • عراق (ان‌جی‌اف) • لبنان (ان‌جی‌اف) • لیبی (جزئی) • کره شمالی • سومالی (جزئی) • یمن (ان‌جی‌اف)

برگرفته از تحریم‌های سازمان ملل (۲):

- ایران • سودان (دارفور)
- اجرا شده پیش از تحریم مشابه سازمان ملل (۱):
- سودان جنوبی
- تحریم‌های اجرا شده بدون همتای سازمان ملل (۸):
- بلاروس • چین • مصر • میانمار • روسیه • سوریه
- و فنونلا • زیمبابوه

اتحادیه عرب (۱ تحریم)

- سوریه

آی‌اس‌آل = دولت اسلامی در عراق و شام؛ ان‌جی‌اف = نیروهای غیردولتی؛ (جزئی) = تحریم اجازه انتقال اسلحه به دولت در کشور هدف را فراهم می‌کند، مشروط بر این‌که شرایط خاصی برآورده شده باشد

تلاش‌های جهانی، چندجانبه و منطقه‌ای در ۲۰۱۹ برای فزونی‌سازی نظارت‌ها بر تجارت جنگ‌افزارهای متعارف و اقلام دارای کاربرد دوگانه مرتبط با سلاح‌های متعارف، بیولوژیک، شیمیایی و هسته‌ای و سیستم‌های پرتاب آنها ادامه داشت. عضویت در تشکیلات مختلف بین‌المللی و چندجانبه که در پی دنبال ایجاد و پیشبرد استانداردهای توافق شده برای تجارت اسلحه و اقلام دارای کاربرد دوگانه هستند، ثابت باقی ماند. همزمان، نشانه‌های فزاینده‌ای وجود داشت که میزان اثر این ابزارها به طور فزاینده‌ای به وسیله‌ی منابع ملی زیر فشار قرار گرفته و تنش‌های ژئوپلیتیک گسترده‌تر در بوته آزمایش گذاشته می‌شود. این، در نابسندگی پایبندی به گزارش‌دهی الزامی و تعهد برای تأمین بودجه بنابر معاهده تجارت اسلحه ۲۰۱۳ (ای‌تی‌تی)، تخلف‌های مختلف گزارش‌شده از تحریم‌های تسلیحاتی سازمان ملل متحد، و اختلاف‌نظرها در درون و نیز در بین گروه‌هایی از دولت‌ها درباره‌ی چگونه باید تعهدهای ناشی از این ابزارهای مختلف اجرا شوند، می‌تواند دیده شود. با این حال، کشورها در دستیابی به توافق در مورد گسترش دادن و موثر کردن بسیاری از جنبه‌های فنی این توافق‌نامه‌ها در ۲۰۱۹ پیشرفت چشمگیری داشتند. به عنوان نمونه، کشورها کماکان با ذکر جزئیات بیشتری تشریح کردند که چگونه تعهدهای اصلی بنابر (ای‌تی‌تی) باید اجرا شوند، و شماری به مجموعه‌ی اسناد عرف نیکو و فهرست نظارت‌ها در ارتباط با رژیم‌های مختلف کنترل صادرات افزودند.

معاهده تجارت اسلحه

پنجمین کنفرانس کشورهای عضو (ای‌تی‌تی) در ژنو در اوت ۲۰۱۹ برگزار شد. با وجود تنش‌ها و مناقشه‌ها، پیشرفت در زمینه‌ی بیان روشن این که چگونه باید مفاد معاهده، به ویژه موارد مربوط به خشونت مبتنی بر جنسیت (جی‌بی‌وی) اجرا شود، حاصل شد. (ای‌تی‌تی) تنها توافق‌نامه بین‌المللی در زمینه کنترل جنگ‌افزارها یا انتقال اسلحه است که مقررات آشکاری را درباره‌ی (جی‌بی‌وی) در بر می‌گیرد، و تلاش‌های دولت‌ها برای مشخص کردن این که آنها چه معنا و مفهوم خاصی در عمل دارند، می‌تواند برای

۱۳ تحریم تسلیحاتی سازمان ملل، ۲۱ تحریم تسلیحاتی اتحادیه اروپا و ۱ تحریم تسلیحاتی اتحادیه عرب در ۲۰۱۹ در حال اجرا بود. تحریم جدیدی وضع نشد، و هیچ‌یک لغو نشد. ده تا از تحریم‌های تسلیحاتی اتحادیه اروپا با گستره‌ی تحریم‌های اعمال شده از سوی سازمان ملل همخوانی داشت، سه تا به لحاظ مدت، دامنه جغرافیایی یا انواع سلاح‌های پوشش داده شده گسترده‌تر بودند؛ و هشت تا همتای سازمان ملل نداشتند. تنها تحریم تسلیحاتی اتحادیه عرب، برای سوریه، دارای همتای سازمان ملل نبود. شبیه سال‌های پیشین، بررسی‌های انجام شده از سوی سازمان ملل موارد گزارش شده‌ی بی‌شماری از تخلف‌های دارای اهمیت متفاوت را آشکار کرد. به عنوان نمونه، اجرای تحریم تسلیحاتی سازمان ملل متحد بر لیبی برای به پایان رساندن جریان اسلحه به درگیری، کار کمی انجام داده است. در طی ۲۰۱۹، برخی جایگاهی‌های سلاح‌ها پرسش‌هایی در مورد این‌که چه فعالیت‌ها و کالاها خاصی زیر پوشش تحریم‌های تسلیحاتی اتحادیه اروپا قرار دارند، بوجود آوردند و نیز نیاز احتمالی به روش‌های بهبود یافته‌ی گزارش‌دهی ملی و نظارت مستقل را پررنگ کردند.

رژیم‌های کنترل صادرات

هر یک از چهار رژیم کنترل صادرات چندجانبه—گروه استرالیا (در مورد سلاح‌های شیمیایی و بیولوژیک)، رژیم کنترل فناوری موشکی، گروه تامین‌کنندگان هسته‌ای، و ترتیبات وازنار در زمینه کنترل صادرات سلاح‌های متعارف و کالاها و فناوری‌های دارای کاربرد دوگانه—فهرست‌ها و دستورالعمل‌های کنترل تجارت مربوطه‌ی خود را در ۲۰۱۹ بازنگری کردند. با وجود شماری درخواست‌های در دست بررسی در چندین رژیم، هیچ یک

از چهار رژیم در طی ۲۰۱۹ هیچ کشور شرکت‌کننده (یا شریک) جدیدی را نپذیرفتند. تنش‌های ژئوپلیتیک همچنان بر کار رژیم‌ها تأثیر می‌گذارد، به ویژه کارهای از لحاظ سیاسی حساس، مانند به اشتراک‌گذاری اطلاعات در زمینه‌ی تلاش‌های خرید. برعکس، در جنبه‌های فنی‌تر کارهای رژیم‌ها مانند بازبینی فهرست کنترل، پیشرفت کسب شد. این شامل نظارت‌های جدید روی ابزارهای رصد-سایبری و جنگ سایبری ایجاد شده توسط ترتیبات (وازنار) بود. چندین رژیم گام‌هایی را برای ارتباط برقرار کردن بیشتر با یکدیگر در مورد همپوشانی فهرست‌های نظارت خود، از جمله در مورد پوشش فناوری‌های نوپدید برداشتند.

کنترل‌های اتحادیه اروپا

برای اجرای چهار رژیم کنترل صادرات در بازار مشترک خود، اتحادیه اروپا مبنای قانونی مشترکی برای نظارت‌ها بر صادرات، دلالتی، ترانزیت و ترابری اقلام دارای کاربرد دوگانه و تا حدی اقلام نظامی ایجاد کرده است. در طی ۲۰۱۹، دو ابزار اصلی اتحادیه اروپا در این زمینه—موضع مشترک اتحادیه اروپا درباره صادرات جنگ‌افزاهای و مقررات کاربرد دوگانه اتحادیه اروپا—موضوع فرآیندهای بازنگری بودند. فرآیند بازنگری موضع مشترک اتحادیه اروپا در سپتامبر ۲۰۱۹ به پایان رسید، و به تغییرات محدودی در متن این ابزار و نیز در راهنمای کاربر همراه با آن منجر شد. هر چند بازنگری مقررات کاربرد دوگانه اتحادیه اروپا که در ۲۰۱۱ آغاز شد، در پایان ۲۰۱۹ هنوز ادامه داشت. گرچه پیشرفت اساسی در ۲۰۱۹ حاصل شد، گفتگوها همچنین اختلاف‌های بین طرفین—کمیسیون اروپا، پارلمان اروپا و شورای اتحادیه اروپا—را درباره‌ی هدف کلی این مقررات برجسته کرد. ●

توافق‌نامه‌های کنترل تسلیحات و خلع سلاح در حال اجرا،

۱ ژانویه ۲۰۲۰

۱۹۷۶	معاهده انفجارهای هسته‌ای زیرزمینی برای اهداف صلح‌آمیز (معاهده انفجارهای هسته‌ای صلح‌آمیز، پی‌ان‌تی)
۱۹۷۷	کنوانسیون منع کاربرد نظامی یا هرگونه استفاده دشمنانه از فنون تغییردهنده محیط زیست (کنوانسیون ان‌ماد)
۱۹۸۰	کنوانسیون حفاظت فیزیکی مواد هسته‌ای و تاسیسات هسته‌ای
۱۹۸۱	کنوانسیون منع یا محدودیت استفاده از برخی سلاح‌های متعارف که ممکن است واردآورنده جراحتات بیش از حد یا دارای اثرات بدون تبعیض باشند (کنوانسیون سی‌سی‌دبلیو یا کنوانسیون سلاح‌های غیرانسانی)
۱۹۸۵	معاهده منطقه عاری از سلاح‌های هسته‌ای در جنوب اقیانوس آرام (معاهده راروتونگا)
۱۹۸۷	معاهده نابودی موشک‌های میان‌برد و کوتاه برد (معاهده آی‌ان‌اف)
۱۹۹۰	معاهده نیروهای مسلح متعارف در اروپا (معاهده سی‌اف‌تی)
۱۹۹۲	معاهده آسمان‌های باز
۱۹۹۳	کنوانسیون منع توسعه، تولید، انباشت و کاربرد سلاح‌های شیمیایی و نابودی آنها (کنوانسیون سلاح‌های شیمیایی، سی‌دبلیو‌سی)
۱۹۹۵	معاهده منطقه عاری از سلاح‌های هسته‌ای آسیای جنوب شرقی (معاهده بانکوک)
۱۹۹۶	معاهده منطقه عاری از سلاح‌های هسته‌ای افریقایی (معاهده پلیندابا)
۱۹۹۶	توافق‌نامه کنترل تسلیحات زیرمنطقه‌ای (توافق‌نامه فلورانس)
۱۹۹۷	کنوانسیون بین-آمریکایی ضدتولید غیرمجاز و قاچاق اسلحه، مهمات، مواد منفجره و سایر مواد مرتبط (سی‌ای‌اف‌تی‌ا)
۱۹۹۷	کنوانسیون منع کاربرد، انباشت، تولید و انتقال مین‌های ضدنفر و نابودی آنها (کنوانسیون آپ‌ام)
۱۹۹۹	کنوانسیون بین-آمریکایی شفافیت در خرید تسلیحات متعارف
۲۰۰۱	پروتکل کنترل سلاح‌های گرم، مهمات و سایر مواد مرتبط در منطقه جامعه توسعه افریقایی جنوبی (اس‌آدی‌سی)
۱۹۲۵	پروتکل منع استفاده از گازهای خفه‌کننده، سمی یا سایر گازها و روش‌های جنگی میکروبی در جنگ (پروتکل ژنو ۱۹۲۵)
۱۹۴۸	کنوانسیون پیشگیری و مجازات جنایات نسل‌کشی (کنوانسیون نسل‌کشی)
۱۹۴۹	کنوانسیون ژنو در حمایت از غیرنظامیان در زمان جنگ؛ و پروتکل‌های یک و دو سال ۱۹۷۷ در رابطه با حمایت از قربانیان درگیری‌های مسلحانه بین‌المللی و غیربین‌المللی
۱۹۵۹	معاهده جنوبگان
۱۹۶۳	معاهده منع آزمایش سلاح‌های هسته‌ای در جو، فضای ماورای جو، و زیر آب (معاهده منع محدود آزمایش، پی‌تی‌بی‌تی)
۱۹۶۷	معاهده اصول حاکم بر فعالیت‌های دولت‌ها در کوش و بهره‌برداری از فضای ماورای جو، شامل ماه و دیگر اجرام آسمانی (معاهده فضای ماورای جو)
۱۹۶۷	معاهده منع گسترش سلاح‌های هسته‌ای در آمریکای لاتین و کارائیب (معاهده تاتل‌ولکو)
۱۹۶۸	معاهده عدم گسترش سلاح‌های هسته‌ای (معاهده عدم گسترش، ان‌پی‌تی)
۱۹۷۱	معاهده منع استقرار سلاح‌های هسته‌ای و دیگر سلاح‌های کشتار جمعی در بستر دریا و کف اقیانوس و خاک زیر آن (معاهده بستر دریا)
۱۹۷۲	کنوانسیون منع توسعه، تولید و انباشت سلاح‌های میکروبی (بیولوژیک) و سمی و انهدام آنها (کنوانسیون سلاح‌های بیولوژیک و سمی، بی‌تی‌دبلیو‌سی)
۱۹۷۴	معاهده محدودیت آزمایش‌های زیرزمینی سلاح‌های هسته‌ای (معاهده منع آزمایش آستانه‌ای، تی‌تی‌بی‌تی)

۱۶ ژانویه	شورای امنیت سازمان ملل مأموریتی را برای حمایت از توافق‌نامه جدید در یمن تشکیل می‌دهد.
۶ فوریه	دولت جمهوری آفریقای مرکزی و ۱۴ گروه مسلح توافق‌نامه صلحی را امضا می‌کنند.
۲۷ مارس	هندوستان اعلام می‌کند که یک سلاح ضدماهواره را برای نخستین بار با موفقیت آزمایش کرد.
۳۰ آوریل	خوان گوئیبدو، رهبر مخالفان در ونزوئلا، اقدام به شورش علیه رئیس‌جمهور نیکولاس مادورو می‌کند.
۱۹ مه	ادعای دیگری درباره‌ی کاربرد سلاح شیمیایی در کابانا در سوریه از سوی سازمان منع سلاح‌های شیمیایی بررسی می‌شود.
۲۰-۲۱ ژوئن	ایران یک پیپاد نظامی آمریکایی را سرنگون می‌کند. ایالات متحده آمریکا با حملات سایبری علیه دارایی‌های اطلاعاتی و نظامی ایران پاسخ می‌دهد.
۱۷ ژوئیه	سازمان بهداشت جهانی (دبلیو‌اچ‌ا) شیوع ابولا در جمهوری دموکراتیک کنگو را یک نگرانی بین‌المللی و وضعیت اضطراری بهداشت عمومی اعلام می‌کند.
۲ اوت	ایالات متحده آمریکا به طور رسمی از معاهده ۱۹۸۷ در زمینه نابودی موشک‌های میان‌برد و کوتاه‌برد (معاهده آی‌ان‌اف) خارج می‌شود.
۸ سپتامبر	دونالد جی. ترامپ، رئیس‌جمهور ایالات متحده آمریکا، گفتگوهای صلح افغانستان را «بی‌جان» اعلام می‌کند.
۹ اکتبر	ترکیه از آغاز عملیات نظامی در شمال شرقی سوریه برای ایجاد یک «منطقه امن» خبر می‌دهد.
۴ نوامبر	ایالات متحده آمریکا به طور رسمی قصد خود را برای خروج از توافق‌نامه پاریس ۲۰۱۶ در مورد تغییر اقلیم در ۲۰۲۰ به سازمان ملل اطلاع می‌دهد.
۳۱ دسامبر	ذات‌الریه (پنومونی) با علت نامعلومی که در وهان در چین کشف شده به (دبلیو‌اچ‌ا) گزارش می‌شود.

۲۰۰۴	پروتکل نایروبی برای منع، کنترل و کاهش سلاح‌های کوچک و سبک در منطقه دریاچه‌های بزرگ و شاخ آفریقا
۲۰۰۶	کنوانسیون اکوواس سلاح‌های کوچک و سبک، مهمات آنها و سایر مواد مرتبط
۲۰۰۶	معاهده منطقه عاری از سلاح‌های هسته‌ای در آسیای مرکزی (معاهده سمی‌پالاتینسک)
۲۰۰۸	کنوانسیون مهمات خوشه‌ای
۲۰۱۰	معاهده اقدامات برای کاهش و محدودسازی بیشتر سلاح‌های تهاجمی استراتژیک (استارت جدید)
۲۰۱۰	کنوانسیون آفریقای مرکزی برای کنترل سلاح‌های کوچک و سبک، مهمات آنها و تمام قطعات و اجزای قابل کاربرد برای ساخت، تعمیر و مونتاژ آنها (کنوانسیون کینشاسا)
۲۰۱۱	سند وین در مورد اقدامات اعتمادسازی و امنیت‌سازی
۲۰۱۳	معاهده تجارت اسلحه (ای‌تی‌تی)

موافقت‌نامه‌هایی که هنوز لازم الاجرا نیستند،

۱ ژانویه ۲۰۲۰

۱۹۹۶	معاهده منع جامع آزمایش هسته‌ای (سی‌تی‌تی)
۱۹۹۹	توافق‌نامه در مورد تعدیل معاهده سی‌اف‌ئی
۲۰۱۷	معاهده منع سلاح‌های هسته‌ای

نهادهای همکاری امنیتی

تحولات در ۲۰۱۹ شامل شرکت‌کننده شدن میکرو نزی در ابتکار امنیت گسترش؛ و خروج آرژانتین، برزیل، شیلی، کلمبیا و پاراگوئه از اتحادیه ملل آمریکای جنوبی (اناسور)، در زمانی که اکوادور و پرو فرآیند خروج را آغاز کردند، بود. گفتگوها برای تشکیل یک گروه منطقه‌ای جدید، موسوم به مجمع پیشرفت آمریکای جنوبی (پروسور) ادامه داشت. ●

ارتباط به تمام گزارش‌های ملی قابل دسترسی در مورد صادرات اسلحه را فراهم می‌آورد؛ و به طور مداوم به روز می‌شود تا پیوند به گزارش‌های ملی تازه منتشر شده در مورد صادرات اسلحه را در برگیرد.

باتک داده‌های عملیات صلح چندجانبه سیبری

اطلاعات مربوط به تمام عملیات صلح سازمان ملل و غیرسازمان ملل که از ۲۰۰۰ اجرا شده است، شامل مکان، تاریخ استقرار و عملیات، دستورالعمل، کشورهای شرکت‌کننده، شمار پرسنل، بودجه‌ها و کشته‌شدگان را ارائه می‌دهد.

- دسترسی به داده‌های سیبری می‌تواند در تارنمای سیبری پیدا شود.

باتک داده‌های هزینه‌های نظامی سیبری

هزینه‌های نظامی سالانه کشورها را از ۱۹۴۹ ارائه می‌دهد، و امکان مقایسه‌ی هزینه‌های نظامی کشورها را به ارزش محلی با قیمت‌های جاری؛ به دلار آمریکا با قیمت‌های ثابت و نرخ تبدیل ارز؛ و به عنوان سهمی از تولید ناخالص داخلی فراهم می‌آورد.

باتک داده‌های صنعت اسلحه‌سازی سیبری

داده‌های سالانه از کل درآمد و درآمد حاصل از فروش اسلحه و خدمات نظامی را از ۲۰۰۲ برای ۱۰۰ شرکت با بالاترین میزان فروش اسلحه در جهان (به استثنای شرکت‌های چینی) در برمی‌گیرد.

باتک داده‌های انتقال اسلحه سیبری

تمام موارد انتقال بین‌المللی سلاح‌های متعارف عمده را از ۱۹۵۰ نشان می‌دهد. این جامع‌ترین منبع اطلاعات به طور عمومی در دسترس در مورد انتقال بین‌المللی جنگ‌افزار است.

باتک داده‌های تحریم‌های تسلیحاتی سیبری

اطلاعات مربوط به تمام تحریم‌های تسلیحاتی را که از سوی یک نهاد بین‌المللی، مانند اتحادیه اروپا یا سازمان ملل یا گروهی از ملت‌ها وضع شده است، ارائه می‌کند. شامل تمام تحریم‌هایی که از ۱۹۹۸ در حال اجرا هستند، و یا به مرحله اجرا در آمده‌اند، می‌شوند.

نحوه سفارش سالنامه سیپری ۲۰۲۰

سالنامه سیپری ۲۰۲۰: تسلیحات، خلع سلاح و امنیت بین‌المللی
منتشر شده به صورت چاپ‌شده و برخط از سوی انتشارات دانشگاه آکسفورد

شاپک ۷-۲۰۱۹-۸۸۶۹۲۰-۰۱۹-۹۷۸، گالینگور

شاپک ۴-۲۰۱۹-۵۷۰-۰۱۹-۹۷۸، آنلاین

اطلاعات بیشتر در www.sipriyearbook.org در دسترس است

**STOCKHOLM INTERNATIONAL
PEACE RESEARCH INSTITUTE**

Signalistgatan 9

SE-169 72 Solna, Sweden

Telephone: +46 8 655 97 00

Email: sipri@sipri.org

Internet: www.sipri.org

سالنامه سیپری ۲۰۲۰

تسلیمات، خلع سلاح و امنیت بین‌المللی

سالنامه سیپری منبع معتبر و مستقلی از داده‌ها و تحلیل‌هایی در مورد تسلیمات، خلع سلاح و امنیت بین‌المللی است. مروری از تحولات در امنیت بین‌المللی، تسلیمات و فناوری، هزینه‌های نظامی، تولید اسلحه و تجارت اسلحه، درگیری‌های مسلحانه و مدیریت درگیری‌ها را به همراه تلاش‌هایی برای کنترل تسلیمات متعارف، هسته‌ای، شیمیایی و بیولوژیک ارائه می‌دهد.

این جزوه پنجاه و یکمین جلد از سالنامه‌ی سیپری که تحولات در طی ۲۰۱۹ را پوشش می‌دهد، خلاصه می‌کند، شامل

- درگیری‌های مسلحانه و مدیریت درگیری‌ها، با مرور کلی درگیری‌های مسلحانه و فرآیندهای صلح در قاره آمریکا، آسیا و اقیانوسیه، اروپا، خاورمیانه و شمال آفریقا، و آفریقای جنوب صحرا، و نیز تمرکز بر روندهای جهانی و منطقه‌ای در عملیات صلح
 - هزینه‌های نظامی، انتقال بین‌المللی تسلیمات و تحولات تولید اسلحه
 - نیروهای هسته‌ای جهان، با مرور کلی هر یک از نه کشور هسته‌ای و برنامه‌های نوسازی هسته‌ای آنها
 - کنترل تسلیمات هسته‌ای، با تمرکز بر دیپلماسی هسته‌ای کره شمالی-آمریکا، و نیز تحولات در معاهده آیاناف و خلع سلاح و کنترل سلاح‌های هسته‌ای روسیه-آمریکا و اجرای توافق هسته‌ای ایران
 - تهدیدهای امنیتی شیمیایی و بیولوژیک، از جمله بررسی ادعاهای مربوط به استفاده از سلاح شیمیایی در سوریه و تحولات در ابزارهای حقوقی بین‌المللی علیه جنگ شیمیایی و بیولوژیک
 - کنترل تسلیمات متعارف، با تمرکز بر ابزارهای جهانی، شامل تلاش برای تنظیم سیستم‌های تسلیماتی خودمختار کشته‌ده، فضای سایبری و سلاح‌های انفجاری در مناطق پرجمعیت، و گفتگو درباره جلوگیری از مسابقه تسلیماتی در فضا
 - کنترل‌های تجارت اسلحه و کاربرد دوگانه، از جمله تحولات در معاهده تجارت اسلحه، تحریم‌های تسلیماتی چندجانبه و رژیم‌های کنترل صادرات، و فرآیندهای بازنگری در چارچوب قانونی اتحادیه اروپا برای این‌گونه نظارت‌ها
- و نیز پیوست‌های ارائه‌کننده فهرست‌وار توافق‌نامه‌های کنترل تسلیمات و خلع سلاح، نهادهای همکاری امنیتی بین‌المللی، و رویدادهای مهم ۲۰۱۹.